

Kunstnik, kelle tööd tuksi ei lähe

Eesti Päevaleht portreerib Eesti maalikunsti imelapseks tituleeritud August Künnapud tema kolme maali kaudu. lk 12–13

Kangert läheb MM-ile kõrget kohta püüdma

Äsja Vuelta tuuril suurepärase 11. koha välja sõitnud Tanel Kangerti järgmine siht on jalgrattasõidu MM, kus ta tahab eraldistardist vähemalt samaväärse tulemuse saavutada. lk 15

ST. PATRICK'S

Koorene pasta parmesaniga

450

MÕISTLIKU HINNAGA SÖÖGIKOHAD
TALLINNA KESKLINNAS

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EUROT | VÄLISMAAL 2,10 EUROT | NR 180 | TEISIPÄEV, 17. SEPTEMBER 2013

ajaleht.epl.ee

Foto:AFP/Scanpix

Hiioglase kergitamine

Eile hommikul algas Itaalia rannikul enneolematu operatsioon – mullu Giglio saare lähedal karile jooksnud luksuslaeva Costa Concordia karilt kergitamine ja püsti tõstmine. Midagi taolist – päästa merest kolme jalgpalliväljaku pikkust 115 000-tonnist laeva – pole kunagi varem üritatud teha. Hommikupoolik oli operatsiooni jaoks edukas ja laeva-

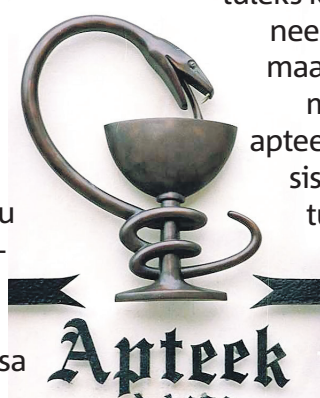
mürakas saadi karilt lahti. Järgmine samm ehk laeva püstiasendisse tõstmine ei olnud Eesti Päevalehe trükkimineku ajaks veel lõpetatud. Operatsiooni kaugem eesmärk on laeva minema pukseerimine ja lammutamine. Costa Concordia merest päästmine läheb maksma vähemalt 850 miljonit dollarit. EPL

Kas kohus murrab apteegiäri monopoli?

•• Täna hakkab riigikohus arutama ammust tülilõuna: apteekide asutamispäringuid, mis on loonud olukorra, kus apteegi- ja ravimiturгу kontrollivad kaks suurt tegijat – Magnum ja Tamro. Nimelt ei saa praegu linna või alevisse luua apteeki, kui selle jaoks on vähem kui 3000 elanikku.

•• Magnumile ja Tamrole kuulub praegu ligi 94% turust ja sellel on praeguse süsteemi kriitikute arvates ka selge mõju tarbijate jaoks – nimelt maksavad Eestis ravimid umbes 7% rohkem kui Lätis. Slovakkiaiga võrreldes on ravimihinnad lausa kolmandiku võrra kõrgemad.

•• Konkurentsiamet leiab aga, et apteekide asutamispäringud tuleks kaotada, kuna need on paljudes maapiirkondades muutnud uute apteekide avamise sisuliselt võimatuks, kahjustades niiviisi vaba konkurentsi põhimõtet.

Loe lk 2–3

Raasukesel küpses superriigifirma plaan

100 000 000 eurot tooks riigile lisatulu see, kui riigifirmad viidaks kõik ühtse juhtimise alla. Vähemalt nii on kirjas majandusministeeriumi töörühma analüüsis. Kuidas täpselt kokkuhoid saavutatakse, Erkki Raasuke juhitud töörühm täpselt ei kirjelda, piirduakse fraasidega „selgete eesmärkide seadmine” ja „juhtimiskvaliteedi tõus”.
810 000 eurot aastas läheb sellise superfirma tegevus riigile maksma, seega oleks kasu märkimisväärne. Siiski pole veel teada, kas superfirma üldse sünnib ja kui, siis millal ning kui paljud 38-st riigi osalusega ettevõttest sinna kuuluksid. Loe lk 9

JUHTKIRI

Lahkuda Eestist

Elseisvatel kohalikel valimistel – ja järgmistel riigikogu valimistel – ei ole kaalul pelgalt uued teed, lasteaiad, maksupoliitika ja muu selline, vaid midagi laiemat. Selleks on Eesti konkurentsivõime kohana, kus elada. See, kui hea on Eestis elada, sõltub paljudest suurematest ja väiksematest asjadest – sellest, kas vanemad saavad lapsed rahuliku südamega kooli saata, muretsemata ohtlike ristmike või halva koolikeskkonna pärast; sellest, kas tööjõumaksud soosivad väikeettevõtete loomist; sellest, kas alampalgaga elab ära ja kas on piisavalt parke, kus jalutada.

Aga alustada tuleb sellest, et tõdeme: väljaränne on probleem. Kinni hoida pole mõtet neid, kes lahkuvad Eestist paremate eneseteostus- või õppimisvõimaluste või armastuse pärast. Kuid lahkujate seas on palju ka neid, kes ei taha minna, kuid ei tule Eestis toime. Kõigepealt läheb Soome tööle mees, kes ei leia kodukandis tööd, aga Tallinnas-Tartus korterit üürida ega osta pere ei jaksaks. Mõni aasta hiljem läheb naine lastega talle järele.

Arvud on karmid. Eestis on ainult kaks maakonda – Harjumaa ja Tartumaa –, mille elanike arv on viimase kümne aasta jooksul suurenenud. Harjumaal (koos Tallinnaga) elab ligi 30 000 inimest rohkem kui kümme aastat tagasi – kokku 555 000. Tartumaal elab 150 000 inimest, tuhatkond inimest rohkem kui kümne aasta eest. Kõikjal mujal on olnud püstitoodis langus. Järvamaal on elanike arv vähenenud veerandi võrra (kümne aasta eest elas seal 38 400, nüüd 29 900 inimest), Jõgeva-, Valga-, Võru-, Põlva- ja Viljandimaal ning Ida-Virumaal ligi viiendiku võrra. Elanike arv on kahanenud ka kõigis teistes maakondades: Lääne- ja Lääne-Virumaal, Hiiu- ja Saaremaal. Kui 1993. aastal elas Eestis poolteist miljonit inimest, siis nüüd 1 286 479.

Tallinn ja Tartu
Eestis on ainult kaks maakonda, mille elanike arv on kümne aastaga kasvanud.

Ühest küljest on see, kui inimesed lahkuvad maalt linna, täiesti normaalne ja loomulik protsess. Ent paljud, kes lahkuvad maapiirkondadest, ei lähe Tallinna ega Tartusse, vaid Soome, Iirimaa või mujale. See on madala kvalifikatsiooniga inimeste puhul mõistetu: kui alampalgast ei piisa Tallinnas isegi üüriks, tundubki ehk mõistlikum minna kursustele, õppida näiteks hooldekodu töötajaks ja kolida põhjanaabrite juurde.

Head poliitikut, ehk võiks valimisteks valmistudes minna tagasi „juurte” juurde? Ehk õpiksite Lääne-Euroopa sõsarparteidelt, kes ei uuri kodanike probleeme pelgalt arvamusküsitlustega, vaid korraldavad arutelusid, kuhu kutsuvad muidu mitteaktiivseid erakonnaliikmeid ja lihtsalt kodanikke, kuidas teada saada, kust king tegelikult pigistab? ●

REPLIIK

Julgustuseks meediamogulile

Ravimiärimehena ajakirjanikke kui katku vältinud meediaärimees Margus Linnamäe hakkas rääkima. Tema kõne kõlas soravalt, kuid jutt kohati veidralt. Esmalt ostis ta mõjuka Eesti Meedia, siis andis pika intervjuu Postimehele ja seejärel ETV-le. Teleintervjuus teatas ta ootamatult, ise publikule klaari pilguga otsa vaadates, et tema küll pole avaliku elu tegelane. Kui Linnamäe poleks avaliku elu tegelane, siis peaks temasse suhtuma nagu näiteks mõne Setumaa küla bensiinijaama omanikku, kellel pole põhjust lehtsuradele oma tegemiste kohta aru anda. Suure meediakontserni ostmise oli tubli tegu ja sellepärast ei tasu küll uuesti justkui kapsalehe alla peitu pügeda. ●

Andres Reimer

Lk 10–11 Majandusinimesed unistavad suuremast sündimusest ja paremast haridusest.

U

UUDISED

TALLINN: OLEME KÄINUD GARAAŽISLUMMI ELANIKKE NÕUSTAMAS

Tallinna sotsiaal- ja tervishoiu-ameti juhataja Vahur Keldrima sõnutsi on linn teinud ponnistusi Paljassaare garaažislummi elanikeni jõudmiseks. Ta rõhutas,

et raskustes isikud peavad ka ise nende poole pöörduma ja olema valmis abi vastu võtma. Lapsi ja lastega peresid ei olevat garaažihüstu territooriumilt leitud. **Delfi**

Apteegiralli riigikohtus: kas piirata rohupoodide asutamist või mitte?

Täna hakkab riigikohus värske esimehe Priit Pikamäe juhtimisel arutama suurt tüliõuna: apteekide asutamispäiranguid, mis on loonud olukorra, kus apteegi- ja ravimiturgu kontrollivad kaks suurt tegijat.

Teele Tammeorg
 teele.tammeorg@epl.ee

Apteegi asutamispäirangute tõttu tekkinud nn turulukk pole uudis, sellele viitas aasta eest riigikontroll ja juhtis tähelepanu ka õiguskantsler Indrek Teder. Tänavu jaanuaris esitas Teder riigikohule taotluse hinnata piiranguid seadvad ravimiseaduse pügalad põhiseadusvastaseks.

Meeldetuletuseks: praegu kehtivate piirangute järgi ei saa linna luua apteeki, kui selle jaoks on vähem kui 3000 inimest. See piirang ei kehti siis, kui olemasoleva tegevusloaga apteek tahab kolida ja uus koht ei ole vanast kaugemal kui 500 meetrit. Asulate puhul ei anta tegevusluba, kui uus apteek on juba olemasolevale lähemal kui kilomeeter.

„Vaidlusaluste sätetega moodustatud nn turulukk ei ole oma põhimõjult mitte rahvatervise kaitse meede, vaid konkurentsipiirang, mis ei lahenda selliseid regionaal- ja tervisepoliitilisi probleeme nagu üleriigilise apteegivõrgu lagunemine ja apteegiteenuse ebaühtlane jaotumine,” märkis Teder oma taotluses riigikohtule.

Mõne kuu eest valmis riigikogu sotsiaalkomisjonis Tederi taotluse tuules eriraport apteegiteenuse kättesaadavuse kohta üle Eesti. Ootuspäraselt selgus, et piirangutel on kindlad pooldajad ja vastased: ühelt poolt patsientide esindused, ravimi- ja konkurentsiamet ja teisalt ravimimüüjad, -hulgimüüjad, apteekrite ja apteekide ühendused.

Piiranguvastaste põhiargument on ühene: 2006. aastal kehtima hakanud seadus

pole ära hoidnud maa-apteekide kadumist. Ravimiameeti andmed näitavad, et kui seaduse jõustumise aastal oli maapiirkondades 156 apteeki, siis tänava jaanuariks oli neid alles 127.

Riigikontroll juhtis mullu tähelepanu sellele, et Eestis on ravimid teiste sarnaste riikidega võrreldes kallimad (umbes 7% võrra kallimad kui Lätis ja koguni kolmandiku võrra kallimad kui Slovakkias). Siit ka teine argument seadusemuudatuse kasuks: kui piirangud kaotada, pääseksid turule uued pakkujad ja tõenäosus, et hinnad langevad, suureneb.

Praegu on seis üheülbaline: kümmekonna aastaga on Eesti ravimiturg koondunud

Paralleele võib tuua järjest suletavate postkontorite ja pangautomaatidega.

nud kahe suure hulgemüüja – Magnumi ja Tamro – kätte ja riigikontrolli viimasest aruandest selgub, et nendega on seotud 81% apteekidest. Ravimiameeti andmetel on kahe hiiglaselise turuosa aastaaastalt kasvanud.

Sealjuures on aasta-aastalt suurenenud ka apteekide käive (vt ka graafikut). Mullu oli apteekide käive kokku 261 miljonit eurot – tunamullusega võrreldes oli kasv 8,3%.

Piirangu pooldajad – apteegid ja ravimite hulgemüüjad ise – on väitnud, et piirangud on eesmärgi täitnud, hoidnud ära rohupoodide kuhjumise linnadesse ja pidurdanud maa-apteekide kadumist. Just nimelt pidur-

danud, sest sulgemise põhjuseks peavad nad elanikkonna vähenemist ja sedagi, et maale ei jätku professionaalset personali. Apteekide ühendus on suisa väitnud, et turu avanedes ja uute tulijate lisandudes apteekide kvaliteet koguni langeb – ei jätkuvat proviisoreid, kannatavat ravimite valik ja teenus üldse (vt kõrvallugu).

Loosionne otsused

„Apteekide ellujäämine sõltub juurdehindlusest,” rääkis apteekide esindava ühingu juht Kristiina Sepp. „Ausalt öeldes on need praegu Euroopa madalaimad. Meile ette antud protsendid on äärmiselt pisikesed – keskmine juurdehindlus on 10–14%. Praegu on ettevõtjad ise tulnud riigile vastu, nad leiavad mooduse, kuidas maapiirkondades apteekide pidada. Me võime paralleele tuua postkontorite ja pangautomaatidega.

tidega, mis kõik järjest panakse kinni või viiakse ära, aga apteegid on jäänud.”

Ometigi on nn turuluku taga neid, kes ootavad oma võimalust. Ülikooli Apteek, mis kuulub soomlaste Yliopiston Apteekki gruppi, on teada andnud, et tahab piiranguid kadudes avada üle Eesti kümmekond apteeki. Ülikooli Apteekide varustab OÜ Medapta, kellele see apteegikett on suurim klient.

Asutamispäirangute üks kummalisemaid nähtusi on tegevuslubade loosimine liisutõmbamise teel, millest Eesti Päevaleht on ka varem kirjutanud – ühe loa saamiseks koguneb loosirattasse koguni tuhat firmanime, millest sajad

on seotud turuliidritega ja teised on ilmselt loodud selleks, et võidetud õigus hiljem lihtsalt maha müüa.

„Tegemist on apteekide asutamispäirangu otsese tulemussega, mis aga maale apteekide juurde ei too. Linnades vabanenud apteekide asutamise õiguste pärast käib liisuheitmistel tihe konkurents, kuigi paljudesse maapiirkondadesse oleks võimalik apteekide asutada ka ilma igasuguse konkursita,” kommenteeris konkurentsiameti järelevalve osakonna juht Juhan Põldroos. „Konkurentsiameti hinnangul näitab see veel kord, et asutamispäirang ei täida sellele pandud ülesandeid.”

Ka riigikogu sotsiaalkomisjon on jõudnud järeldusele, et liisuheitmine pole mõistlik. Kuid komisjon on ka varem apteegi asutamispäiranguid vaagitud ega pole uutest uuringutest ja teiste riikide kogemustega võrdlemisest kaugemale jõudnud. Ka nüüd telliti uuring, et hinnata apteegiteenuste kättesaadavust üle riigi ja saada aru, kuidas rahvas ilma apteegita kohtades üldse ravimeid saab. Tulemused selguvat juba mõne kuu pärast.

Seega – vaidlus riigikohtus tootab tulla pikk ja pinev.

Õiguskantsler Indrek Teder on märkinud, et paljad piiranguid ei pane mitte kedagi rahva tervise nimel pingutama. Üks „päranikuvariente” võiks tema hinnangul olla Hispaania näide: peale rahvarohketes kohtades apteegi asutamise piiramise pakutakse seal hõreda asutusega alal rohupoe asutamise eest vastutasuks võimalust saada hiljem ainuõigus rahvarohkes (ehk tasuta) paigas apteegi pidamiseks. ●

KÕLVART RÜSELES TUNDMATUGA

Eelmisel reedel tekkis Tallinna abilinnapeal Mihhail Kõlvartil Kamahouse'i-nimelises kohvikus talle tundmatu mehega rüselus. Juhtunut uurib politsei. **Delfi**

PÕDRAD TEEL

Septembris algab põtrade ja hirvede jooksaeg, mis nõuab autojuhtidelt tähelepanelikumat liiklemist. Ulukid liiguvad aktiivselt päikesetõusu ja -loojangu eel. **Delfi**

PUU- JA KÖÖGIVILJU EI SÖÖDA PIISAVALT

Ainult 9% Eesti elanikke sööb päevas soovituslikud viis ja rohkem portsjonit puu- ja köögivilju. Eelmisel sügisel 15–74-aastaste elanike seas korraldatud tervise arengu instituudi küsitlus näitas,

et 49% inimesi sööb üks-kaks portsjonit päevas ja 26% ei söö neid üldse iga päev. Vähesese söömise põhjuseks toodi nii puu- ja köögiviljade kallidus kui ka pikk toiduvalmistamise aeg. **EPL**

Täna digilehes

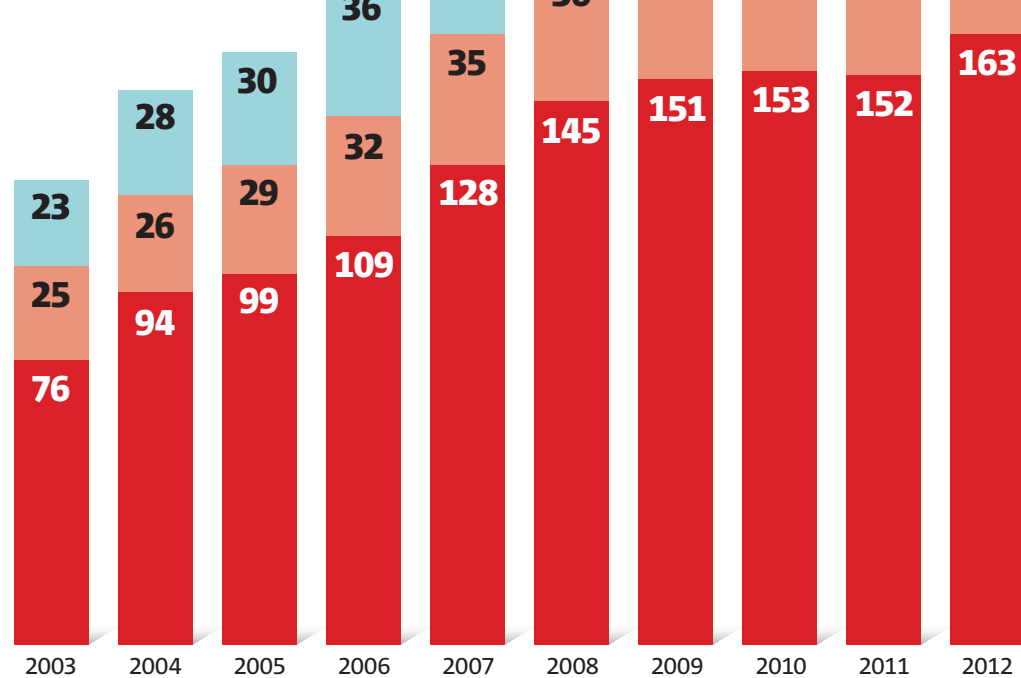
- Läänemerele uputatud keemiarrelvad põhjustavad kalade mutatsioone.
- Rail Baltic töö vastuseisu.

94% apteekide kogukäibest oli tunnamullu kahe hiiglase tehtud

Apteekide kogukäive on aasta-aastalt kasvanud. Mullu suurenes käive üle 8%.

Üldapteekide kogukäive

■ Retseptiravimid ■ Käsimüügiravimid
■ Muud kaubad (kosmeetika, toidulisandid, hügieenitarbed jne)
MILJONIT EUROT

Turuliider: vabaturumajandust ei saa võimaldada

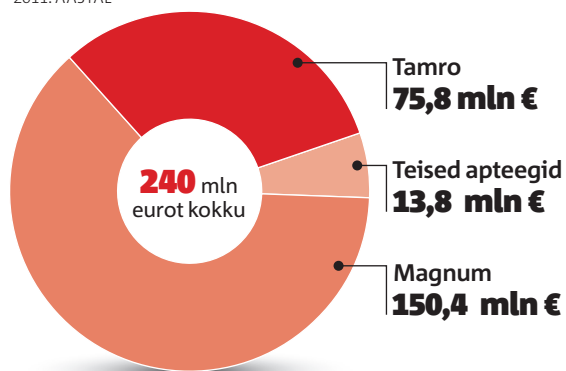
Kristjan Vilosius

Magnum, juhatuse esimees

Loodame, et riigikohus näitab üles riigimehelikkust ja vastutustundlikkust ja seab esiplaanile rahva tervise, mitte ärihuvid ehk ettevõtlusvabaduse. Samuti loodame, et riigikohus ei lähe kaasa kinnisvaraarendajate ja jaekaubanduskettide lobitööga, kes nõuavad kaubanduskeskustesse hulgaliselt uute apteekide tekkimist, kuna see tooks kaasa apteegiteenuse kvaliteedi olulise halvenemise tööjõu piiratud tõttu või veel hullem – ravimimüügi lubamist toidupoodi. Apteegiteenus on perearstide kõrval esmasaste tervishoiusüsteemi oluline osa, seetõttu ei saa apteekide puhul, nagu ka perearstisüsteemi reguleerimisel võimaldada vabaturumajandust.

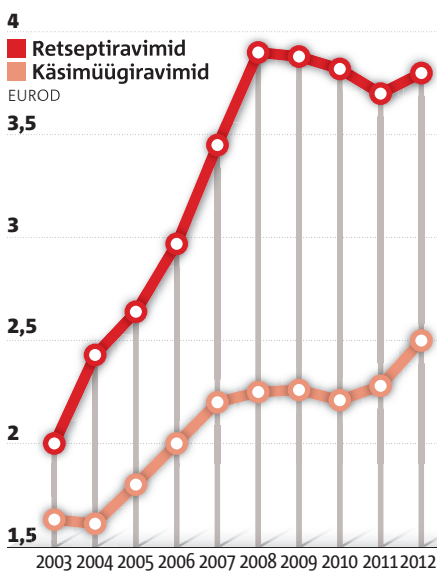
Kahe turuhiiglase käive moodustas Eestis 94% apteekide kogukäibest

2011. AASTAL

Allikad: ravimiamet, ettevõtete majandusaasta aruanded, Eesti Päevaleht; graafika: Maret Müür

Kulutused ravimitele kuus ühe elaniku kohta

KOMMENTAARID

Piirangute poolt

Kristiina Sepp

apteekide ühenduse tegevjuht

Eelistame, et piirangud jääksid alles. On ilmselge, et apteegindus on ala, mis on hästi reguleeritud, kus on reguleeritud nii tööjõud – eriala ja väljaõpe –, hinnad kui ka kõik muu. Reguleeritud peaks olema ka asutamine. Täna lihtsalt on tööjõudu äärmiselt vähe, see on üks suur probleem. Teisalt toimetulek – juurdehindlus ei taga täna apteegi toimetulekut.

Kui täna lähed apteeki, siis saad retseptiravimi kätte. Kui teeme turu lahti, siis on põhimõtteliselt putka-apteegid, millel isegi ei ole kogu sortimenti. Kui igaüks teeb apteegi, siis kuidas on tagatud, et seal töötab apteeker, kellel on kindel haridus? Kui apteek oleks

rohkem, siis langeks ka teenuse kvaliteet.

Rõhutakse sellele, et [piirangute kadudes] lähevad hinnad alla. Täna ei saa ravimite hinnad kuhugi liikuda, sest juurdehindlust reguleerib riik. See sõnum [hinnalanguse kohta] on vale.

Ma ei ütleks, et piirangud on praegu hea meede, aga see on parim, mis tagab, et ravimid oleksid kättesaadavad ja nõustamine kvaliteetne. Piirangud on passiivne meede, et säilitada olukorda. Praegu on apteek linnas niigi palju, kuid räägime ka, et maal pole ravimite kättesaadavus nii hea. Kuid piirangud on tegelikult ära hoidnud kõige hullemat. Tegelikult peaks riik vaatama, kuidas maal ravimite kättesaadavust parandada – piirangud on riigipoolne passiivne meede, ilma et ta oleks pidanud ise kuidagi sekkuma.

Piirangute vastu

Juhan Põldroos

konkurentsiameti järelevalveosakonna juhataja

Konkurentsiamet leiab, et ravimiseaduses sisalduvad apteekide asutamiskiirangud tuleks kaotada seetõttu, et need on paljudes piirkondades muutnud uute apteekide avamise sisuliselt võimatuks, kahjustades niiviisi vaba konkurentsi. Kuigi on väidetud, et asutamiskiirangud kaitsevad rahva tervist, sest aitavad kaasa maa-apteekide toimetulekule, siis konkurentsiameti hinnangul sellist mõju piirangutel

ei ole. Asutamiskiirangu pooltajate väitel peaks piirang teoreetiliselt piirama apteekide arvu linnades, nii et neid säiliks rohkem maal. Tegelikuses suletakse maal apteek seetõttu, et need ei tasu ära ja apteekide arvu piiramine linnades ei muuda maa-apteekide kasumlikumateks. Ka ravimiameti statistika näitab, et maa-apteekide arv on asutamiskiirangu kehtivuse ajal kõigest hoolimata vähenenud. Maa-apteekide toimetulek on kahtlemata probleem, kuid sellele tuleb leida teistsugused ja tõhusamad lahendused.

Vahet ei ole

Raul Kiivet

TÜ tervishoiu- ja ravimite professor

Ega kummalgi olukorral ole suurt vahet. Piirangute kaotamine ei too maale ühtegi apteeki, seal ei ole praegugi nende avamiseks takistusi. See probleemi ei lahenda – pigem on tegu juriidilise vaidlusega.

Apteegid pole teistsugused kui koolid või muud teenused, mis maalt ära linnadesse koli-

vad. Nii palju, kui neid oli 20 aastat tagasi, ei saa neid enam kunagi olema. See on täiesti loomulik. Olemasolevaid apteekide saab kindlasti hoida. Uute tekkimiseks on vähe võimalusi.

Maa-apteekide hoidmiseks on igasugu variante – näiteks doteerimine riigieelarvest või mingite teiste vahendite kaudu, sest see on ju maksumaksja huvides, et apteegid olemas oleks.

„Ühtne Eesti” jõudis kinolinale

Esilinastus. Eile toimus Solarises Ene-Liis Semperi ja Tiit Ojasoo (pildil) filmi „Kust tuleb tolm ja kuhu kaob raha” esilinastus. Filmis näidatakse teatri NO99 projekti „Ühtne Eesti suurkogu” ettevalmistusi ja korraldamist 2010. aasta talvel ja kevadel ning arutletakse, kas ja milliseid muutusi poliitilise teatri eksperiment Eestisse tõi. Teiste seas võtavad filmis sõna Ain Seppik, Daniel Vaarik, Indrek Saar, Rein Lang, Tarmo Jüriso, Silver Meikar ja Allar Jõks.

Selgub, et lavastuse ettevalmistamise ajal on videokaameraga jäädvustatud niihästi Semperi, Ojasoo ja teiste trupiliikmete omavahelisi nõupidamisi kui ka kohtumisi poliitikute ja avalike suhete nõustajatega, kes selgitavad teatriinimestele parteilise süsteemi toimimist. Ühtlasi näidatakse, kuidas teatritegijad ise avalikkusega manipuleerimist ja otsest valetamist järele proovivad. NO99 laseb iseenda plakateid värvi-ga vöõbata ja hiljem Priit Pulleritsule intervjuud andes eitab seda. Kaarel Kressa

Ryanair võtab Tallinnast talveks liine vähemaks

liri odavlennufirma jääb lendama viide sihtkohta, mida on siiski kahe võrra rohkem kui mullu.

Tuuli Jõesaar
tuuli.joesaar@epl.ee

Ryanair pole Tallinna kohta veel ametlikku talvist lennugraafikut avaldanud, kuid lennufirma kodulehel reisi-võimaluste lappamine annab tulemust, et alates novembri algusest lendab Ryanair Tallinnast ainult Oslosse, Londonisse, Manchesteri, Düsseldorf ja Barcelonasse. See tähendab, et vähemalt kuni kevadeni kaovad graafikust Stockholm, Dublini, Bremeni, Frankfurti ja Milano lennud.

Graafiku hõrendamises pole midagi tavatut, Ryanair teeb seda igal aastal ja jätab talviti maa peale seisma kuni 80 lennukit ehk umbes kolmandiku oma sõiduvahendeid. Võrreldes möödunud talvega on Tallinn isegi heas seisus, sest mullu jättis Ryanair talveks siia alles kõigest kolm sihtkohta: Oslo, Londoni ja Milano.

Ryanair avalikustab oma talvegraafikuid eri linnade kaupa juba juunikuust saadik, kuid lennundushiiu jaoks marginaalse Tallinnani pole veel jõutud. Tallinna lennujaamast öeldi Eesti Päevalehele, et Ryanairi talvegraafiku avalikustamist ootab Tallinna lennujaam 43. nädalal ehk alles oktoobri lõpus. Ühtlasi tähendab see, et uus graafik avalikustatakse ilmselt kõigest nädala jagu enne osa lendude lõpetamist. ●

Kesknoorte eksjuhid kritiseerivad Savisaart

Keskerakonna noortekogu endised juhid Tarmo Lausing ja Henri Kaselo saatsid kunagistele erakonnakaaslastele Edgar Savisaart kritiseeriva avaliku kirja, sest erakonna enda kanaliid on kriitika jaoks suletud. Lausingut ja Kaselot ajendas avalikku kirja kirjutama möödunud nädala juhtum, kui ühel noorpoliitikul keelati kandideerida Lasnamäe piirkonnas, kus ta on kogu elu elanud ja juba kuid valimisteks ettevalmistusi teinud. „Tema eemaldamine nimekirjast toimus ette hoiatamata viimasel minutil ning talle ei toodud ühtegi põhjust, miks selline otsus tehti. Arvatavasti sai talle saatuslikuks liigne iseseisvus, varasem oma mõtete avaldamine ning vastuollu sattumine erakonna esimehe otsese käsuliiniga,” kirjutavad Lausing ja Kaselo. ● **Vahur Koorits**

Tallinna puuetega laste hoidu ähvardab peatselt sulgemine

Huvi sügava ja raske puudega laste hoiu vastu osutus väikeseks: teenusel on kolm kasutajat.

Kelli Seiton
kelli.seiton@epl.ee

Ligi kaks aastat on Tallinna lastekodu pakkunud vanematele võimalust tuua oma sügava või raske puudega laps lastehoiu. Sealjuures on ööpäevane hoid tasuta, sest kõik kulud katab Euroopa sotsiaalfond. Novembris saab aga projekt läbi ja koos sellega keeratakse kinni ka Euroopa rahakraanid.

Lastekodu juhataja Leena Masing tunnistab, et huvi hoiu vastu on olnud väike. Liiga väike, et saaks projekti Euroopa rahaga jätkata. „Näi-

Masing oletas, et huvi võis olla väike, sest tasuta hoidmise tingimusest peab vanem uuesti tööle minema ja loobuma 19-eurosest hooldajatasust. „Võib-olla ema, kellel on raske puudega laps, arvab, et keegi ei suuda tema lapsega hakkama saada.”

Emad kahtlevad

Lapse rahuliku südamega hoidu jätmise käib vanematel raskelt, mõnel võtab see aega lausa pool aastat. Esmalt tutvutakse hoiuga tunni või päeva kaupa. Mõni vanem jääb hoidu lausa nädalaks ja õpetab sealsed töötajad välja, millist hoolitsust tema laps vajab, selgitas lapsehoidja Anu Pikk. Samal ajal tuleb alustada töötusi. Kahel praegusel kliendil on töökoht olemas, kolmas käib töot-

kassa koolitustel ja otsib kohta. „Me näeme, kui vanem alguses on kahelnud, kas tahab lapse siia jätta, siis lõpuks löövad tal silmad särema, kui on leidnud töö ja ta näeb, et lapsega saadakse hakkama,” sõnas Masing.

See, kas teenus ka pärast novembrit jätkub, on Masingu sõnul nüüd omavalitsuse otsustada. Esialgu on linnaga kokkulepe, et aasta lõpu ni rahastab programmi linn. Seejärel kavatakse teenus ühendada Tallinna lastekodu

Tallinna lastekodu pakub sügava ja raske puuetega laste hoiu võimalust. Need on enamasti lamajad lapsed, kelle eest tuleb ööpäev läbi hoolitseda.

Foto: Rauno Volmar

pakutava intervall-lapsehoiu teenusega – see on eelmisega sarnane hoid, kus vanem peab tasuma kuus 4.70 toidu ja muude kulude eest. Ülejäänud rahastab linn. „Intervallteenus on mõeldud vanematele, kes soovivad lapsest puhkust. Siin on nõudlus suur,” selgitas Masing.

Kahe teenuse ühendamiseks on vaja lisaraha. Tallinna sotsiaal- ja tervishoiuamet hooldekandekasakonna juhataja Tarmo Kurves sõnas, et selleks, et teenus siiski säilida saaks, on küsitud uue eelarve raames 83 000 eurot. ●

Euroopast võib puuetega laste peredele tulla veel 37 miljonit eurot

Möödunud reedel toimunud omastehoolduse ümarlaual oli peamiselt juttu sellest, et puuetega laste pered vajavad rohkem ja kvaliteetsemad teenuseid, sõnas sotsiaalministeeriumi hooldekande osakonna peaspetsialist Pille Vaiksaar.

Lahenduseks küsib sotsiaalministeerium taas abi Euroopast. Nimelt on riik teenuste arengu kiirendamiseks palunud

Euroopa Liidu uue eelarveperioodi rahast 37 miljonit eurot, mille eest kavatakse näiteks arendada ja pakkuda lastehoiuteenuseid ning hariduses ja rehabilitatsioonis osalemist võimaldavaid tugiteenuseid.

Pille Vaiksaare sõnul on toetuse eesmärk, et loodud teenused ja struktuurid säiliks ka pärast perioodi lõppu 2020. aastal.

Huvi hoiu vastu on olnud liiga väike, et Euroopa Liidu rahaga projekti jätkata.

tajad, mis alguses projektiga planeerisime, on ainult 40% täidetud. Miks, ei tea,” nentis Masing. Hoid suudaks korraga vastu võtta seitse last, ent teenusel on praegu ainult kolm aktiivset kasutajat. Veel viis on kahe aasta jooksul sõlminud lepingu. Samal ajal on pealinna 1551 raske ja sügava puudega last.

Kokaiiniäri juhtimises süüdistatav Laasme jagas semudele „altvöölööke”

Reportaaž

Kristjan Pihl
reporter

Kohus jalgpalliringkonda jahmatanud narkoärikate üle jätkub septembri lõpus, kuid siis juba pisut väiksemas mahus.

Kas paljude vutipoiste eeskujul, endine Eesti koondise jalgpallur Oliver Konsa ja ülejäänud neli mastaapses kokaiiniäris süüdistatavat soovivad enne istungi algust sõna saada?

„Kohtumenetluse reglement seda ette ei näe,” parerib vandeadvokaat Monika Mägi ajakirjaniku küsimust talle omase jäikusega.

„Aga kui neil on selleks südamluk soov?” jätkab ajakirjanik. „Ka südamlukust pole veel reglementi minu teada sis- se kirjutatud.”

Nali naljaks, kuid Konsale ja temaga aastaid samasse Nõmme Kalju jalgpallisüsteemi kuulunud Tauno Laasmele esitatud süüdistuse järgi käitlesid nad väga suurt kokaiinikogust. Kahesajast grammist, mis nende käest mullu sügisel leiti, piisanuks umbes 2000 doosiks. Seadus näeb selle eest ette kuni kümneaastase vangistuse.

Erinevalt Laasmest, keda on varemgi karistatud kokaiiniga äritsemise eest, paistab Konsa kohtuistungil rahulik. Ta ei poeta sõnagi, aga heidab sooje pilke ja naeratusi saalis istuvatele lähedastele.

Eilsel istungil rõõmustas Oliver Konsat (paremalt teine) pereliikmete nägemine. Paraku mitte tribüünil, vaid kohtusaalis. Teised süüalused – vasakult Peeter Kallas, Norman Kägo ja Tauno Laasme – hoidsid märksa tõsisemat joont.

Foto: Vallo Kruuser

Kuigi esialgse info kohaselt smugeldas kokaiini riiki Laasme, tegi seda tegelikult hoopis kolmas mees – Peeter Kal-

ti jääb mulje, et tegelikult ei ole Kallas oma süüs kuigi veendunud.

Kohtuistungi vaheajal puhkeb tema ja Laasme vahel üsna emotsionaalne vaidlus. Laasme püüab Kallasele midagi põhjendada, too käsib tal aga vait jääda. „Sina igal juhul vastutad!” ähvardab ta Laasmet lõpuks.

„Ärge siin küll kaklema hakake!” lõpetab nägelu-

Konsa paistab kohtuistungil rahulik ja heidab naeratusi saalis istuvatele lähedastele.

las. Tema võttis süü omaks ja jõudis paar tundi hiljem eraldiseisva kohtuasja istungil prokuröriga kokkuleppele. Ome-

Hankija sai karistuse kätte

Kuigi eilehommikune üldistung tulemusi ei andnud, võib riigiprokurör Andres Ülviste osa toimikuid siiski juba riulisse panna. Nimelt saavutas ta paar tundi hiljem toimunud istungil kahe süüalusega kompromissi. Laasmele ja Konsale kokaiini hankinud Peeter Kallas peaks selle kohaselt vangis veetma neli aastat ja kaks kuud.

Laasme tuttav Peeter Truus, kes hoidis enda käes osa avastatud kokaiinist, saaks prokuröri taotluse järgi pooleteise aasta pikkuse tingimisi vanglakaristuse kaheaastase katseajaga. Kohtunik teeb otsuse teatavaks neljapäeval. Istungil selgus muu hulgas, et viiel mehel tuleb hüvitada 14 000 eurot ekspertiisikuludisid.

se Sven Sillar, kes kaitses kokaiini müümisest süüdistatavat Norman Kägo. Temagi on Nõmme Kalju särgis jalgpalli mänginud.

Kuigi konkreetne vaidlus küsimus jääb arusaamatuks, võib üht-teist välja lugeda Monika Mäe üldsõnalisest kommentaarist kohtunikule, nagu oleks Laasme jaganud kamraadidele „altvöölööke”. Tõenäoliselt püüdis Laasme eeluurimise ajal oma süüd kaaslaste kaela veeretada.

Laasme venitamistaktika

Alates tabamise hetkest on kõik neli meest viibinud vahi all. Väliselt kõige rängemalt on karistus mõjunud Norman Kägole, kes taotleb kohtult enda kaitsjoni vastu vabastamist. „Lugupeetud kohtunik, ma palun teid südamest,” valib ta süüpingis sõnu. „Mu tervislik olukord on niivõrd halb, et mul on praegu isegi raske püsti seista.”

Siis teeb kohtunik Ingrid Kullerkann ootamatu avalduse. Tauno Laasme on loobunud oma kaitsjast ja soovib istungit edasi lükata.

„Mida teie arvate olukor- rast, kus süüalune on loobunud kaitsjast ja uut kaitsjat kohal pole?” pöördub kohtunik üllatunult riigiprokurör Andres Ülviste poole. Majanduskuritegude puhul on seda laadi venitamine üsna harilik. Kõnealusel juhul lööb see kohtumaja ajakava omajagu sassi.

Eesti Vabariigi põhiseadus ütleb, et Laasmele tuleb selleks igal juhul aega anda, ja kohtuistung jätkub 27. septembril. ●

'TAGAO'TSITAVAD!

Otsime ja ostame kasutatud autosid!

ERILISED TUNDEMÄRGID: sõidukorras, mark ja läbisõit pole olulised, vanus vähem, kui 7 aastat, eelistatud Eesti teeninduse ajalooga ...

VEHO KASUTATUD AUTOD

Kui omad sellist autot siis HELISTA KOHE
617 7998 + 617 7080 + 731 1431
ja levita seda kuulutust ka sõprade ja tuttavate seas!
VAATA KA WWW.VEHO.EE

Otsime ja ostame kuni 15.10.2013 või seni, kuni lattu enam ei mahu.

Endise ohtliku ülekäiguraja kohas juhtus traagiline liiklusõnnetus

Vöötraja kaotamine ei takista inimesi harjumuspäraselt teed ületamast ja eluga riskimast.

Kelli Seiton
kelli.seiton@epl.ee

Pisut kulunud jäme valge värvitriip seisab kutsuvalt Põhja puistee kohas, kus tee ristub Kalasadama ja Suur-Patarei tänavaga. Ülekäigurasid, kus valgetest triipudest on järele üksikud kahvatud juudid, on Tallinnas veel hulgi ning seega ei tekita kulunud teekattemärgistus jalakäijade kahtlusi. Vastakaid tundeid tekitab kollane silt, mis seisab kindlalt kõnniteel ja suunab teed ületama mõnikümme meetrit kesklinna pool oleva vöötraja kaudu. Tasub mainida, et kollane silt on ühel pool teed nihkunud rajast veidi eemal, nii et võib näida, et see juhatab just kulunud valgele triibile.

Asjaolu, et koos suure osa valgete triipudega on kadunud ka sinine ülekäigurada tähistav

liiklusmärk ja seega ka jalakäijatele mõeldud tee ületuskoht, ei takista siiski paljusid tallinlasi harjunud kohas teed ületamast. Üks noor kräsulise peaga mees seda parasjagu teebki, tema kannul veel teisi ja vanemaidki, kes endisel ülekäigurajal liiklusesse sukelduvad.

Möödunud laupäeval ületasid sealsamas – Põhja puistee 27 juures – teed ka 72-aastased Kai ja Uku. Nende jaoks lõppes see aga kurvalt – autolt löögi saanud vanapaar viidi haiglasse, kus Kai mõni tund hiljem suri.

Õnnetuste koht

„Tegemist oli ohtliku kohaga ülekäiguraja jaoks, seda näitab ka see õnnetus,” sõnas Tallinna transpordiameti liikluskorralduse osakonna juhataja Talvo Rüütelmaa. „Ülekäigurajad viiakse sinna, kus on ohutu teed ületada,” lisas ta. Kuna varemgi on samal rajal õnnetusi toimunud, otsustati, et on ohutum, kui seal teed ei ületataks. Kõnealune ülekäigurada kaotati teelõigult Soo

tänavarekonstrueerimise raames, millal konkreetselt, Rüütelmaa ei täpsustanud. Teine põhjus, miks ületuskoht kaotati, on asjaolu, et paarkümme meetrit linna poole on veel teinegi ülekäigurada.

Küsimus tekib aga selle kohta, kuidas taolisest muudatusest korraldusega juba harjunud liiklejaid teavitada. Seda enam, et ülekäiguraja kaotamine on Tallinnas pigem erandjuhtum kui reegel, ütles Rüütelmaa. Tavapäraselt teavitab pealinnas liikluskorralduse muudatusest kollane märk. Nii tegelikult ka Põhja puistee ülekäiguraja juures. Ülekäigurada tähistavate siniste märkide äravõtmine Põh-

Tegemist oli ülekäiguraja jaoks ohtliku kohaga, seda näitab ka juhtunud õnnetus.

ja puistee 27 juurest peaks samuti märku andma sealse vöötraja kaotamisest.

Põhja puistee ülekäigurajaga harjunud linlased kasutavad seda endiselt, kuigi ametlikult pole seal enam teeületuskoht.

Foto: Rauno Volmar

Rüütelmaa sõnul on oluline, et laupäevane õnnetus ei korduks, ja linn analüüsib politseiga juhtumit läbi. Arutatakse ka, kas endisele ületuskohtale on vaja täiendavaid takistavaid meetmeid. Näiteks võiks see olla torupiire, pakkus Rüütelmaa, aga lisas, et mõnikord ronitakse sellisest piirdest lihtsalt üle. ●

Politsei uurib õnnetust

Laupäeval teed ületanud vanapaariga juhtunud õnnetuse kohta käib praegu kriminaalmenetlus, kus selgitatakse välja ka võimalik süüdlane. Politseist kinnitati, et kuigi vanapaar ületas teed vales kohas, käsitletakse neid praegu kannatanutena. Esi-

algu puuduvad andmed, et sõidautot Volkswagen Passat juhtinud 43-aastane Eeva oleks liiklusreeglite vastu eksinud – Põhja prokuratuuri pressinõunik Arno Põder sõnas, et ta oli kaine, tohtis autot juhtida ega ei ületanud kiirust.

Pärnu jõe lõherikkus taastatakse kümnete tuhandete maimudega

Kui kõik läheb plaani kohaselt, lastakse Sindi paisust ülesvoolu ligi 50 000 lõhehakatist.

Ulvar Käär
ulvar.kaart@epl.ee

Mõni aasta tagasi küpsema hakanud plaan Pärnu jõe pea olematule lõheasurkonnale hing sisse puhuda saab lähiajal lõpuks teoks. Kui asjad sujuvad, siis juba selle kuu lõpus või oktoobri alguses lastakse Pärnu jõe lõherikkuse taastamiseks kurikuulsast Sindi paisust ülesvoolu ligi 50 000 lõhemaimu.

Teadlased said äsja korraldatud proovipüükidel Pärnu jõest ainult 12 lõhet.

Martin Kesler Tartu ülikooli Eesti mereinstituudi lõhe ja meriforelli töörühmast rääkis, et lõhemaimud on kavas lasta Pärnu jõe keskjooksul nelja eri kärestikusse lõiku, mis on kalade jaoks teed tõkestava Sindi paisu tõttu kättesaamatud.

Kesler viitas, et praegu on lõhedele Pärnu jões ainsana ligipääsetav Sindi paisu all olev kärestik, mida aga peetakse nende kalade jaoks kehvaks elupaigaks. Äsjaste proovipüükidega said kalateadlased sealt 300 ruutmeeri suuruselt uurimisalalt kätte ainult kaks teist lõhepoega, kahel eelmisel aastal aga ei saanud ühtegi.

Läti kalad

Kui praegu on kohalik lõheasurkond sisuliselt olematu ning õngemeestel pole neist kaladest mingit rõõmu, siis lõhemaimude taasasustamisega loodetakse jões ilmavalgust näinud ning igal aastal merre suunduvate lõhede hulka suurendada kümnete tuhandeteni. „Kui me ei tegeleks lõhemaimude taasasustamisega, kuluks lõheasurkonna taastamiseks väga palju aastaid,” osutas Kesler, et nii on võimalik lõhede tagasitulekut kiirendada.

Taastatava lõheasurkonna mitmekesisuse säilitamise huvides seati sihiks, et taasasustamisel kasutatavad lõhed peavad olema Pärnu jõe regioonile

Foto: Rauno Volmar

Sel kevadel asustati noori lõhesid Jägala jõel kõrguva Linna mäe hüdropaisu alla. Samamoodi tehakse ka Pärnu jõel.

geneetiliselt võimalikult sarnased. Nii tuligi keskkonnaametnikel paluda abi meie lõuna-naabritel lätlastelt.

Lätist Daugava jõest pärit lõhehakatistest on Põlula kalakasvatusekeskuses tänaseks sirgunud ligi 65 000 väikest maimu. Keskuse juhataja asetäitja Ene Saadre ütles, et kui esimesed 50 000 kalamaimu lastakse Pärnu jõe keskjooksu kärestikesse lahti sel sügisel, siis ülejäänud 15 000 lõhehakatist jäävad keskusesse kasvama ning lastakse vette järgmisel aastal. Esialgu on kavas lõhemaimu Pärnu jõkke asustada viiel aastal. ●

Selgub Sindi paisu saatus

Keskkonnaministeeriumist kinnitati, et otsus Sindi paisu saatus kohta – kas lubada AS-il Maru sellel hüdroenergia toota ja rajada kalapääs või tuleb pais kaladele avada – langetatakse lähiajal.

On hinnatud, et kalade liikumise tõkestamisega Pärnu jõe lõhe, meriforelli, siirdesi, vimma ja jõesilmu varudele tekitatav kahju küünib ligi 2,2 miljoni euroni aastas.

Euroopa Komisjon Baltimaade piirile seatara ei ehita

Plaan tõrjuda sigade Aafrika katku piiri tarastamisega ei leidnud Brüsseli heakskiitu.

Euroopa Komisjon ei pea vajalikuks Venemaal ja Valgevenes leviva sigade Aafrika katku tõrjumiseks ehitada kogu Baltikumi maismaapiirile tara, millest oli juttu Baltikumi ametnike suvisel kohtumisel Leedus.

Eesti veterinaar- ja toiduameti peadirektor Ago Pärtel selgitas, et piirile seitsmesaja kilomeetri pikkuse tara ehitamist pooldasid eelkõige leedulased. Tara olnuks Pärtili sõnul analoogne kiirteede äärde püstitatud loomatara-dega, paraku ei suuda see aga metssigu peatada.

„Tänaseks on taratema päevakorrast maas,” ütles Pärtel. Euroopa Komisjon eraldab aga sigade Aafrika katku tõrjeks Baltikumile lisaraha nii seire tõhustamiseks kui ka desopesu jaoks. Leedu, mida Valgevene poolt liginev katk enim ohustab, saab raha, et likvideerida kõik Valgevene piirist kuni kümne kilomeetri kaugusel paiknevad kodused seafarmid. Lähimad katkukolded on Leedust 40 kilomeetri kaugusel.

Pärtil peab katkutõrjes väga oluliseks seda, et piiriületajad ei tooks Venemaalt ja Valgevenest Eestisse mingeid lihatooteid. Ta tõi näiteks 2011. aastal Peterburi naabruses puhkenud katkukolde, kuhu pisikud jõudsid sõjakooli kadettidele aastavahetuseks kogu Venemaalt lähetatud toidupakkidega, kadettide toidujärgid aga läksid sigadele toiduks.

Kinnistes farmides

Pärtil mainis, et katku levikut takistab sigade kinnistes farmides kasvatamine. Ainuke paik Euroopa Liidus, kus leidub Aafrika katku, on Sitsiilia. Sigade Aafrika katk on ägedalt kulgev väga nakkuslik viirushaigus, mida iseloomustavad palavik, verejooksud, põletikulised muutused mitmetes elundites ja ka suur suremus. Isegi tervenunud sead võivad veel kuus kuud pärast haigust viirust edasi kanda.

Euroopa Liit on praegu praktiliselt Aafrika katku vaba. See seab suure vastutuse just Baltimaadele, mille kaudu võib taud Venemaalt ja Valgevenest Euroopasse levida. ●

Rein Sikk

Kunda linna viimane mohikaanlanna veab tsemenditehasega vägikaigast

Endine autojuht Zoja
Urjokina nõuab tsemenditehaselt uut kaevu või maja äraostmist.

Rein Sikk
Kunda

Lihtne Kunda inimene, 66-aastane Zoja Urjokina on jäänud ette tööstuse arenemisele. Ta peab võitlust Kunda Nordic Tsemendiga (KNT), nõudes elamisväärsust elu.

Kui Zoja oleks nooruke poiss, võiks ta kohta öelda

Kui mitte nime, siis vähemasti kitskarja poolest on Zoja Kundas tuntud. Kohe, kui tee keerab mäest alla tehase poole, on paremat kätt aedik kummekonna mökitajaga.

Ära ei koli

Justkui tasuta kink naabrilt on aias tsemenditolmuga kaetud aedviljad. Traataedki on tsemendiklompidega kaetud. Loomulikult pole olukord nii hull kui paarikümne aasta eest, mil Kunda uppus tolmulaamadesse, aga ikkagi pole elukoht otse tehase taga ideaalmaalim. Seda mõistab ka KNT juhtkond ja on Zoja naabritelt majad ära ostnud, et need saaksid oma elu mujal sisse seada. Naabrid lahkuvad, viimane mohikaan-

Zojast vasakule jääb tema kodumaja ja aed kummekonna kitsega, paremale tsemenditehas, mille tekitatud lärm ja tolm ta elukvaliteeti vähendavad.

Foto: Rauno Volmar

„pujään” – oma tahet ja jonni ajav tegelane. Saaremaal sündinud, Kundas elanud ja aastakümneid meeste seltskonnas autorooli keeranud endine sohver oskab ennast kehtestada, oma õigust taga ajada.

Zoja tahaks kogu oma maise varaga kiiresti Kundast ära sõita, sest tal on villand ööpäev läbi aia taga undavast ja tolmustavast tehaseast. Läbirääkimised aga ei laabu kohe sugugi.

lanna on jäänud.

„Lärmiga olen harjunud. Võin harjuda sellegagi, et kell viis tulevad kaalumaja juurde mu akna taha rekka'd tsemendilaadungit ootama. Aga kuidas elada veeta? Kui 2011 tehas maja ümbrusse drenaažipani, kadus kaevust vesi ära,” jätkab Zoja juba kuuri all, näidates lambiga valgust kaevurõngaste vahele. Sügaval kaevu põhjas on mudaklomp.

Zoja käib naabri juurest vett toomas, sõidab kohale käru- ja mis on suuri plastpudeleid pungil. Tehas ja linn on pakkunud talle vee- ja kanalisatsioonitorustikuga liitumist, aga Zoja keeldub. Tema põhimõte on, et rikutu saaks korra ja kordasaamine ei tohiks ta niigi kesisevõitu elatusta-

set halvendada. „Loomadega majapidamises kulub vett palju! Aeda tuleb ka kasta. Tehku tehase kaev korda!” ütleb Zoja.

Viimasel ajal on peamiseks kõneaineks saanud võimalus, et tehase maja ära ostab. „Ladugu korralik rahasumma peo peale, mitte aga sandikopikaid, kolin kohe tütre juurde Haap-

salu ligidale, nädalaga olen läinud, majugi olen sealkandis uurinud,” kinnitab Zoja.

Õhtuti, kui kitsed kasitud, mesi vurritatud, tolmused aedviljad hooldatud, istub Zoja tikkimisraami taha. „Maailmas peab ju õiglust olema,” mõtleb näputööd tegev endine sohver. Aknast paistab tehase. ●

Pakkumised on, paberit pole

Tehase haldusdirektor Arvo Vainlo teab Zojat küll. „Oleme nõus, et vahetult tsemenditehase aia taga asetsevad elamud ei ole elamiseks sobilik koht. Seetõttu oleme ettevõtte keskkonnajuhtimise süsteemi tegevuskavasse planeerinud abinõud ja vahendid tehase vahetus läheduses olevate kinnistute väljaostmiseks või ümberasustamiseks. Täna on KNT jõudnud kokkuleppele ja lõpuni viinud asjaajamise kahe lähinaabriga. Kolmas tehing on samuti kokku lepitud, allkirjastatakse käesoleval sügisel. Tehingu suurust me ei avalda, aga see ületab suuresti täna Kundas ja lähiumbruses asetsevate samaväärsete majade maksumusi,” selgitas Vainlo. Paraku pole tehase teinud Zojale ühtki kirjalikku ettepanekut.

Keskkonnaministeerium, kuhu Zoja tütar murekirja saatis, suunas lahenduse linna. Nemad on Zoja murede ja pretensioonidega kursis, kinnitas linnapea Riina Sooäär. Paraku pole ka kohalik võim läbirääkimistega kuhugi jõudnud.

Spetsialistid soovivad, meistrid eelistavad.

Sanitaar- ja keskkonnatehnika | Tööriistad ja ehitusseadmed | Elektri- ja nõrkvoolusüsteemid

Kvaliteetne ja soodne Tsehhi sanitaartehnika nüüd FEB'is saadaval soodushindadega!

FEB
An **ahlsell** company

GARANTII
KERAAMIKALE
10 AASTAT!

Valamukapp koos valamuga

Lyra Pack 50x72cm
4518124324001

■ valamu 50x72

Valamu + kapp
€ 99.-
tavahind 134.-

-26%

Prill-laud

Jika Lyra Baltic
8932810000631

WC Pott
€ 72.-
tavahind 109.-

-34%

Prill-laud
€ 17.70
tavahind 27.80

-36%

WC Pott

Jika Lyra Baltic
8242860002421

■ kahesüsteemne loputus
■ tahavooluga
■ garantii keraamikale 10 aastat

Valamu

Jika Zeta

■ 40x32cm - **€17.30** (tavahind 23.10)
■ 50x40cm - **€18.00** (tavahind 24.10)
■ 55x44cm - **€18.90** (tavahind 25.20)
■ 60x47cm - **€21.20** (tavahind 28.30)

-25%

Valamu
€ 17.30
Hind alates

JIKA

Czech Bathrooms since 1878

Kampaania kestab 09.09-30.09

www.feb.ee / e-post: feb@feb.ee / telefon: 654 8500

TALLINN: Forelli 4 / Peterburi tee 44 / Paldiski mnt 247A (hulgiladu) TARTU: Ringtee 61B NARVA: Puškini 5 RAKVERE: Vase 1 / Narva 23F VILJANDI: Puidu 17 PÄRNU: Lina 22

MOSKVA METROOD PUHASTADES VAHISTATI 3000 INIMEST

Moskva metroos dekriminaliseerimise operatsiooni korraldanud politsei vahistas paari päevaga 3122 inimest. Aktsioon algas laupäeval ja selle lõpptähtaega pole teatatud. Koostatud on 564

administratiivprotokolli ja algatatud neli kriminaalasja: kaks narkootikumide ebaseadusliku vahendamise, üks relva omanise ja üks terrorismiakti kohta valeteate esitamise eest. **Delfi**

USA MEREVÄE PEAKORTERIS LASTI MAHA MITU INIMEST

Relvastatud isikud lasid eile Washingtonis USA mereväe peakorteris maha vähemalt 12 inimest. Washingtoni Posti andmeil oli tulistajaid kolm, kellest üks kandis sõjaväevormi, vahenda-

Reuters ja BBC. Üks ründa- ja lasti väidetavalt maha. Kohale saadeti kümned päästeautod ja keskuse kohal tiirutasid helikopterid. Washingtoni lennuväljalt väljuvad lennud peatati. **ERR**

Esindajatekoja spiiker ja vabariiklaste juht John Boehner pidi tõdema, et seekord ei soovi eelarvekompromissi ei tema jüngrid ega ka demokraadid. Lahendust ei ole.

Foto: AFP / Scanpix

Uus raund: kongress tahab Barack Obama valitsuse rahata jätta

Kui muidu ei saa presidenti alandada, kavatsevad vabariiklased peatada ka riigivõla maksmise.

Raimo Poom
raimo.poom@epl.ee

Alles eelmise aasta lõpus ähvardas Ühendriike vabariiklaste ja demokraatide vastasseisu tõttu nn fiskaalkuristik. Viimase minuti kokkulepe president Barack Obama ja kongressi vahel päästis riigi kõige hullest väljaväestest ehk föderaalvalitsuse töö seiskumisest, mis võib juhtuda, kui rahvaesindajad ei anna valitsusele luba raha kulutada.

Nüüd ollakse uuesti põhimõtteliselt samas seisus: 1. oktoobrist peaks hakkama kehtima USA föderaalvalitsuse uus eelarve, kuid kongressis pole selle arutamisega kuhugi jõutud. Ühtlasi usutakse, et halvimal juhul võib USA riigivõlg juba 18. oktoobril jõuda kongressi seatud ülempiirini. Kui seda piiri ei kergitata, pole valitsusel võimalik võlgu teenindada. Sellist asja nimetatakse riigi pankrotiks.

Tõsine peavalu

Eelarve kinnitamise tähtjani jäänud mõned päevad tekitavad nüüd tõsist peavalu.

Seekordse kongressi otsust takistava riiu keskmes on vabariiklaste ja demokraatide tüli tervishoiureformi ehk nn Obamacare'i pärast. Koos eelarvega peaksid jõustuma selle reformipaketi viimased osad. Vabariiklastele pole see Oba-

ma üks põhisaavutus algusest peale meeldinud ja nüüd on märkimisväärne osa esindajatekoja äärmusparempoolseid saadikuid nõus eelarve kinnitamata üksnes juhul, kui Obamacare jäetakse rahast ilma. Teisisõnu peatatakse presidenti tervishoiureform.

USA riigivõlg võib juba 18. oktoobril jõuda kongressi seatud ülempiirini.

Praegu valitseb Washingtonis täielik patiseis. Kui eelarvet vastu ei võeta, millele järgneks föderaalvalitsuse töö peatumine, süüdistaks viimase küsitluse järgi 51% valijaid olukorra tekkimises kongressi esindajatekojas enamuses olevaid vabariiklasi. See tähendab, et Obama ja demokraadid panustavad sellele, et vaba-

riiklased annavad esimesena järele. Vabariiklased pidasid aga sama küsitluse tulemust endale soodsaks, sest selgus, et presidenti tervishoiureformi toetajate hulk on langenud jaanuari 51%-lt 39%-le.

Eelarvekompromissi takistavad just parempoolsed kongresmenid, eriti nn Teepartei kildkonna saadikud, kes usuvad, et rahvas toetab nende taotlust lasta Obamacare iga hinna eest põhja.

Eelmisel nädalal üritas esindajatekoja spiiker ehk sealsete vabariiklaste juht John Boehner eelarve kompromisseelnõuga välja tulla, kuid võttis selle tagasi, kui selgus, et tal jääb vabariiklaste häältest puudu. Küsimusele, kas oleks midagigi, mida demokraadid saaksid vabariiklastele pakkuda Obamacare'i võitluse asendamiseks, vastas ta: „Ei ole.”

Võib alata võlapiiri vaidlus

Kuna kumbki pool ei näi eelarvenõudmistest taganevat, on vabariiklastel tekkinud mõte lasta president Barack Obama vastu käiku tõeline „finants-tuumapomm”.

Kui president vabariiklaste nõudmistele järele ei anna, ei kavatse vabariiklased lubada kongressil suurendada USA föderaalvalitsuse riigivõlale seatud ülempiiri. Praegu on selleks u 16,7 triljonit dollarit, mis ennustuste järgi võib kätte jõu-

da kõige varem 18. oktoobril ja kõige hiljem novembri keskel.

Vabariiklaste juhid ongi oma rahvaesindajatel soovitanud hakata võlapiiri tõstmist blokeerima, mis nende hinnangul sunniks Obama hirmsate tagajärgede ähvardusel järeleandmisi tegema. Piiri mittetõstmise korral ei jääks mitte üksnes valitsusel tegevuskuludeks raha puudu, vaid ei suudetaks teha ka senise võlakoori tagasimakseid.

EL karistas Armeeniat Moskvaga semmimise eest

Hoiatuseks jäetakse Jerevaniga EL-i assotsiatsiooni- ja vabakaubandusleping sõlmimata.

Raimo Poom
raimo.poom@epl.ee

Brüsselil oli kindel plaan kiita novembris Vilniuses toimuval EL-i ja naabruspoliitika riikide tippkohtumisel heaks assotsiatsiooni- ja vabakaubanduslepped vähemalt nelja riigiga: Ukraina, Moldova, Gruusia ja Armeeniaga.

Venemaa hirmutas ja ähvardas terve suve neid riike otsustama hoopis Moskvaga eestvõttel loodud tolliliidu ning kavandatava Euraasia liidu kasuks.

Euroopa Liit võttis Venemaa väljapressimise tõsiselt käsile alles eelmisel nädalal, omakorda mitu päeva pärast seda, kui Armeenia oli Moskva survele järele andnud.

Euroopa Liidu laienemisvoolinik Stefan Füle mõistis eelmisel nädalal Venemaa ähvardused ja katsed EL-iga tihedamaid suhteid soovivaid riike plaanidest loobuma sundida teravalt hukka.

Terav sõnum

Armeenia juhtkond, kes oli teatanud Venemaa tolliliidu kasuks otsustamisest, väljendas kohe ka arvamust, et see ei tohiks EL-i takistada plaanitud leppeid sõlmimast. Kuid reedel Jerevani Euroopa Liidu ja

naabruspoliitika riikide välisministrite konsultatsioonidele saabunud Füle oli kaasas erakordselt terav sõnum. Füle teatas, et lepped EL-iga pole Armeenia jaoks enam laual. Kuna assotsiatsiooni- ja vabakaubanduslepe on üks pakett, on nende sõlmimine võimatu Jerevani otsuse tõttu astuda Venemaa tolliliitu.

EL-i samm üllatas paljusid, sest Brüsseli tavapraktikas üritatakse isegi halva mängu juures ikkagi kompromisse leida. Samuti nähti selles konkreetset „võta-või-jäta” sõnumit Ukrainale, Gruusiale ja Moldovale. Kui need riigid soovivad tõsiselt lähemaid suhteid EL-iga, siis tuleb Moskva ähvardused alla neelata. ●

EESTI DRAAMATEATER

94. HOOAEG ALGAB!

PILETIDRAAMA

16.–22. SEPTEMBRINI.

Piletid septembri, oktoobri ja novembri etendustele kuni

50% soodsamad

teatri kassas, kodulehel ja Piletimaailma müügipunktides üle Eesti.

20. septembril kl 12.40–17.00 näitlejate ringkäigud lava taha.
Täpsem info teatri kodulehel, registreerimine e-posti aadressil kristin.viljamaa@draamateater.ee.
20. septembril kl 12–17 teatri parketisaalis avatud kohvik, kus saadaval näitlejate valmistatud küpsetised.

EESTI ENERGIA TEEB TÖID MAROKOS

Briti energiakontsern San Leon Energy, kes teeb tihedat koostööd ettevõttega Enefit Outotec Technology (EOT), milles Eesti Energial on 60% osalus, sõlmis Maroko valitsusega memoran-

dumi ja sai kaheks aastaks ainuõiguse uurida Timahditi 36 km² põlevkivivälja. San Leon Energy ja EOT laiendavad koostööd, et hõlmata Timahdit kontsessiooni- ga. **Ärileht**

RAIL BALTIC SAI ÜHISFIRMA

Eesti, Läti, Leedu, Poola ja Soome ministrid kirjutasid eile Vilniuses alla lepingule, mille põhjal luuakse Rail Balticu raudteeühenduse ühissettevõtte. „Täna me astusime sammu edasi, kuid

tuleb silmas pidada, et oluliselt pikem tee on veel minna,” ütles majandusminister Juhan Parts ja lisas, et edu garantiiks on professionaalse juhtkonna pakamine. **Ärileht**

Visioon sai paberile: riigi superfirma teeniks aastast 100 miljonit eurot lisatulu

KOMMENTAARID

Heiti Hääl

ettevõtja

Riigi ettevõtteid valdavad valdusfirmad tegutsevad paljudes riikides, näiteks Kasahstanis on katusfirmaks omalaadne fond või aktsiaselts. Eesti riigifirmade juhtimises tuleks tagada, et nõukogudesse satuksid asjatundjad, mitte aga inimesed parteilise kuuluvuse järgi. Kuna aga nõukogudes ei maksta nii suurt tasu, et parimaid asjatundjaid just raha eest kaasata, siis võiks toepoolest tekkida ühine haldusfirma, mida juhib nõukogu tasemel omalaadne jõukate Eesti inimeste klubi. Kui Erkki Raasuke kavandab midagi sellist, siis ma arvan, et ta on õigel teel.

Indrek Neivelt

pankur

Riigiettevõtete juhtimisse on vaja väga jõuliselt tuua kompetentsi: see puudutab nii nõukogusid kui ka juhatusi. Meie ettevõtteid on väga suure regionaalse potentsiaaliga, kuid nõrga juhtimise tõttu me ei suuda seda avada. Me peame ettevõtete juhtimise juurde tooma rohkem välismaalasi. Kui juhatusesse on neid kehva palga ja karjäärivõimaluste tõttu keerulisem tuua, siis nõukogudesse peaks neid olema võimalik tuua. Palju räägitakse Eesti Energia börsile viimisest. Kui te võrdlete Eesti Energia ja näiteks Fortumi juhatusi ja nõukogusid, siis kelle aktsiaid te ostaksite? Mina näiteks olen Fortumi väikeaktsionär. Eesti Energia aktsiaid ma praegu ei ostaks. See küsimus puudutab samamoodi sadamaid, raudteed ja kõiki teisi riigile kuuluvaid firmasid.

Kaja Kallas

riigikogulane

Riigi äriühingute parema majandamisega võidame ja säästame maksumaksja raha ja kui see muuta läbipaistvamaks, võidab sellest ka majandus tervikuna. Kui samas valdkonnas tegutsevale erakapitalil põhinevale ettevõttele on selge, et riigiettevõtteid tegutsevad ausatel alustel, siis on neil ka suurem kindlus investeerida oma valdkonda. Kompetentsi peaks jätkuma ja kui mõtleme, et Eesti inimesi on laiali üle maailma, siis ehk saaks väljaspool Eestit omandatud kogemust just meil kasutada? Kas tasude suhtes peab mõtlema, et kui loodav üksus tõesti aitab riigil säästa miljoneid, siis ei peaks olema kahju juhte õiglaselt ja hästi tasustada.

Jüri Möis

ettevõtja

Kogu maailm liigub praegu ratsionalismi kursil, mistõttu igal pool koonduvad väiksemad organisatsioonid suurematesse. Võib-olla polegi vaja luua nüüd ühte suurt holding'ut, sest ka Eestis lähevad asjad tasapisi iseenesest selles suunas. Näiteks Tallinna ühistransport, kus hiljuti olid eraldi bussi-, trammi- ja trollipark, kes hästi läbi ei saanud, kuid nüüd tegutsevad organisatsioonid koos. Suurfirma peamine eelis on see, et ta saab palju odavamalt laenu võtta. Holding'u loomise järel tuleks loogilise sammuna börsile minek. Riik ei kaota oma ettevõtteid börsile viies kontrolli oma firmade üle. Kuid seda on vaja säilitada mitte iga hinna eest, vaid ainult nii kaua, kui sellest kasu tõuseb. **Andres Reimer**

Omandusfirma juhtkonna latt on seatud kõrgele. Mõningad näited nõuetest

- keeruka börsiettevõtte või kontserni tiptasemel juhtimiskogemus
- rahvusvahelise äritegevuse kogemus
- infrastruktuuri investeringute kogemus

*Nõukogu töös pole oluline eelnev juhtimiskogemus Eestis.

Otsustajad

vabariigi valitsus ja/või rahandusministeerium

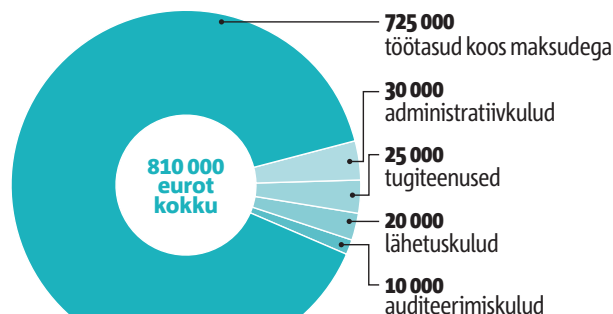
Omandusüksus oleks tõeline superfirma

Oma väärtushinnangutelt peab omandusüksuse meeskond olema majakaks kogu Eesti ettevõtlusele.

Tulu eurodes aastast kuni 100 miljonit

suurendaks 15-20% praegust riigi äriühingute portfelli kulumieelset ärikasumit. 2012. aastal oli kasum 500 miljonit eurot.

Kulud eurodes aastast

Omandusüksuse alla koondusid pigem turupõhised ettevõtted, mitte kõik 38 äriühingut, milles on riigil osalus.

Kriteeriumid

- toimetab valdkonnas, kus ka teised teenust pakuvad
- suudab oma kapitalikulu tagasi toota
- ei saa subsidiume ega abi
- ei ole osaline strateegilise kaitse/julgeoleku teemades

Sobivad näited

Estonian Air, Tallinna Sadam, EVR Cargo, Levira. Lõplik jagunemine sõltub poliitilistest valikutest.

Riigifirmadel jääb täna puudu eesmärkidest, kompetentsetest nõukogudest ja läbipaistvusest.

Ann-Mari Nergi

ann-mari.nergi@epl.ee

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi kolmeliikmeline töörühm esotas Erkki Raasukesega pani kirja rea ettepanekuid, kuidas riigifirmasid paremini juhtida ja kuidas ettevõtetes osalusi omav riik saaks aktsionärina firmade potentsiaali täielikult ära kasutada. MKM-i nõunik Erkki Raasuke, majandusanalüüsi peaspetsialist Regina Raukas ja AS-i Smartcap õigusnõustaja Antti Perli jõudsid arutelu-dokumendis järeldusele, et riigi äriühingute tegevuse efektiivsemaks muutmiseks ja neile selgete eesmärkide seadmiseks tuleb luua firmadele ühtne valdusfirma ehk omandusüksus, mis juhiks riigiettevõtteid tõhusamalt ning toodaks neile kuni 100 miljonit eurot ehk 20% suuremat kulumieelset ärikasumit (EBITDA).

Töörühma sõnul tuleks

lisakasum kolmest suuremast muutusest – selgete eesmärkide seadmine, mõistlikumad investeeringud ja juhtimiskvaliteedi tõus. „Poolteist aastat tagasi nägime, et investeringute plaanid olid mahtu-delt ebamõistlikult suured ja paigutatud ühele ajale. Ma ei ütle, et nad on sisult ebamõistlikud, aga kui enamik riigifirmasid on taristu tüüpi, majandus seisab, rahvaarv ei kasva ja samas näeme plahvatuslikku investeeringute kasvu, siis on see liialdus,” rääkis Erkki Raasuke Ärilehele. „15–20% kasv on hinnanguline, aga ma tunnen end selle numbriga mugavalt. Seda ei ole muidugi lihtne saavutada, vaid see nõuab suurt tööd.”

Sõber nõukokku ei sobi

Omandusüksuse olulisemaks tööks eesmärkide sõnastamine kõrval oleks nimetada riigifirmade nõukogu liikmeid. Dokumendis kritiseeribki töörühm suurel määral just praeguseid äriühingute nõukogusid ja nende koosseise, sest liikmete valik on liiga tihti ebaselge, avalikkusele põhjendamata ja arusaamatu eri-

ti juhul, kui tegu ei ole oma ala eksperdiga. Kui erinevatest erakondadest määratakse nõukogudesse lihtsalt erakonna esindajad, on juhtunud, et tulemuseks on koostöövõimetu nõukogu, sest poliitili-

Enamik riigifirmasid on taristu tüüpi, majanduskasv seisab ja rahvaarv ei kasva.

ne kemplus jätkub ka äritasandil. Probleem on ka nõukogu liikmete tasustamisega, on näha, et praegused sümboolsed tasud ei motiveeri inimesi liigselt äriühingule aega kulutama ja teistele kohustustele eelistama. „See vajab mõtlemise ja suhtumise muutust kogu ühiskonnas, et nõukogusse ei määrata oma sõpru, vaid et tõesti on tegu selle ala professionaaliga,” selgitas Raasuke. „Tasustamise puhul peame aru saama, et me ei saa inimestele maksta alla n-ö turuhinna, aga neid tasusid on vaja põhjendada. Erasektoris on meil juba hästi välja kujunenud süsteem, nõukogu liik-

me positsioon, mida ostetaksegi sisse.”

Ka riigikontroll märgib oma värskes auditis „Riigi osalusega äriühingute majandamise korraldus”, et riigi äriühingute nõukogude töö on läbipaistmatu ning juhid ja nõukogu liikmed soovivad samuti suuremat selgust firma eesmärkides või dividendipoliitikas.

Valdusfirma loomise ettepaneku juures rõhutas Raasuke, et omandusüksus ei pea tingimata enda alla koondama kõiki 38 riigi osalusega ettevõtet, vaid need tuleks jaotada kahte leeri – äriühingud, millel domineerib avalik huvi, ja äriühingud, mis on turupõhised. Neid saab klassifitseerida erinevate tunnuste alusel (vt skeem), aga lõpuks taandub ikka kõik poliitilistele valikutele. „Näiteks Eesti Energia on nii seda kui ka teist ja see ongi just defineerimise küsimus. Arvan, et seal on vähene avalik huvi, samas on tal täita teatud roll energiatuulises,” tõi Raasuke näite. ●

Nõmme Linnaosa Valitsus

TEATAB

Nõmme Linnaosa Valitsuses, Vabaduse pst 77, I korruse teenindussaalil saab 24. septembrist kuni 1. oktoobrini tutvuda Pärnu mnt 321 ja 319a kinnistute detailplaneeringu eskiisiga, mille koostamise eesmärk on Pärnu mnt 321 krundile ehitusõiguse määramine kuni 7 meetri kõrguse 2-korruselise Hiiu alajaama jaotusseadme hoone ehitamiseks. Detailplaneeringu eskiisi autor tutvustab planeeringu lähteseisukohti ja vastab huviliste küsimustele Vabaduse pst 77 1. oktoobril kell 15.00.

a

ARVAMUS

SOFIA KEELAB HAISEMISE

Bulgaaria pealinna Sofia volikogu kaalub praegu võimalust keelata „ebahügieenilise välimusega inimestel” ja „nakkushaigetel” linna ühissõidukite kasutamine. Bulgaaria ajaleht Monitor kiidab ettepaneku heaks: „Varsti tuleb lõpp haisukottidele bussides, kes sõidavad ilma piletitä ja häirivad teisi oma haisuga.”

MONITOR

ARMEE MARSEILLE'S KORDA LOOMA?

Marseille' tänavatel kasvab vägivald: kõrge töötus, suur uimastinõudlus ja suutmatu politsei. Sotsiaaldemokraat Segolène Royal on teinud ettepaneku kaasata turvalisuse tagamisse sadamalinna Prantsuse sõjavägi – seda toetab ka 57% prantslasi. Sotsioloog François Dubet kirjutab aga, et neid probleeme tuleb lahendada tööturu- ja poliit-seireformi, mitte aga armeega. LE NOUVEL OBSERVATEUR

TSITAAT

Ootaja ootab enamasti asjata. Tuleb ise otsida, et midagi leida.

KIRJANIK KARL RISTIKIVI

TÄNA ESITLEB Arengufond teatris NO99 oma uut mõtterraamatut „Pilgud ette”. Eesti Päevaleht avaldab mõned kogumiku katkendid sisal

Meil on unistus. Õpetajale topeltp

Parim aeg ettevõtjaks

saada on vanuses 35+

Margus Uudam

Era- ja riskikapitali assotsiatsiooni juhatuse esimees

Kuidas kirjeldada üht tavalist tubli ja edukat üle 35 aasta vanust inimest? Ta on abielus, peres kasvab kaks või enam last. Pere elab oma majas, neil on kaks autot ja pereisa/ema töötab suuremas ettevõttes soliidisel ja tasuval ametikohal. Percisal/emal on peas hulk häid mõtteid – suisa nii häid, et need väariksid oma ettevõtte loomist, ent nende elluviimine on enam kui küsitav. Miks? Põhjus on lihtne: maja on ehitatud laenuga, autod liisitud ja palgast pole olnud võimalik ülearu palju kõrvale panna. Oma ettevõtte loomine nõuab aga stardikapitali ja seda lihtsalt ei ole! Kuna elukvaliteedi redelil sammukest allapoole astuda ei taheta, jääbki nii

mõnigi nutikas idee ellu viimata. Üle 35-aastaste vanuserühma riskijulgu on märkimisväärselt vähenenud.

Ometi on tegu inimestega, kellel on olemas töökogemus, kontaktivõrgustik; need on inimesed, kes tunnevad oma valdkonda ja valdavad tehnoloogiat. Põhimõtteliselt suudaksid nad suurettevõttest lahkuda ja oma äri alustada. Statistika näitab, et selliste inimeste loodud ettevõtted jäävad keskmisest sagedamini ellu ja kasvavad kenasti.

Mõni inimene lahkubki suurettevõttest ja asutab konsultatsioonifirma. See on riskivabam samm, sest küllap

Üle 35-aastaste inimeste firmad jäävad ellu, sest neil on kogemused ja võrgustik.

leidub tuttavate seas keegi, kellele oma teadmisi müüa ja esimene arve välja kirjutada.

Konsultatsiooniteenuse pakkumisel pole häda midagi, sageli pole aga tegu laiendava ärimudeliga. Inimene müüb oma tunnihinda, ent eeldada ei maksa ettevõtte kiiret kasvu ega suurema hulga uute töö-

kohtade loomist. Aga just neid kaht viimast sooviksime.

Niisiis – küsimus on selles, kuidas aktiveerida inimesi ettevõtjaks saama enne, kui nad otsustavad oma karjääri lõpuni palgatööle jääda. Kuidas luua võimalus katsetada?

Küsimärke on kaks: riskijulgu ja kapital. Lääne pool on riskikapitali ettevõtteid, kes on toeks inimestele, kes soovivad millegi uuega alustada. Meil selliseid võimalusi praktiliselt ei ole.

Üks lahendus oleks inkubaatori struktuur, mis koonduks ümber äriinglite, mentorite ja varajase faasi fondide ning kuhu tuua kõnealuse vanuserühma professionaalse töökogemusega inimesi. Sellises inkubaatoris oleks poole aasta või aasta jooksul võimalik tekitada toode ja luua selle arendamiseks oma meeskond.

Eestis on 35+ vanuserühma spetsialiste, kellel on teadmised ja oskused, et luua uusi ettevõtteid. Ent kui noortel ei ole ettevõtlusega alustades sageli suurt midagi kaotada (võita on aga elukogemusi), siis üle 35-aastaste seltskonnal on kaotada oi kui palju. ●

Jaan Puusaag

Krimelte juht

Rahvaarv on otseses sõltuvuses sündimusest. Emapalga kehtestamisega astuti küll oluline samm, et majanduslikel põhjustel ei jääks lapsed sündimata, kuid sellest hoolimata pole positiivset iivet suudetud saavutada. Aga sündinamine pole ainus rahvaarvu mõjutav tegur – kandvat rolli mängib tervis ja arstiabi kättesaadavus. Kui mu auto tehnilise korrasoleku pärast tunneb riik sügavat muret, siis minu tervise pärast kahjuks mitte.

Hullem veel. Riikliku arstiabi kättesaadavus on viidud

Kuidas tuua naised, kes on abiellunud välismaalasega, koos perega tagasi?

tasemeni, kus võib utreerimata öelda: „Kui raha pole, sure maha.” Jõukamatel on võimalik osta aeg eraarsti vastuvõtule, vähem kindlustatud peavad olukorraga leppima.

Kedagi ei huvita, kas ja kui tihti inimene oma tervist kontrollib või mil määral tegeleb haiguste ennetamisega. Tulemuseks on lühike tervena elatud elu ja suured ravikulud.

Üks rahvaarvu mõjutavaid tegureid on elukeskkond. Peame endalt iga päev küsima, kas elukeskkond AS-is Eesti Vabariik on selline, et siin tahavad elada nii tänased kui ka tulevased kodanikud. Kuhu peame investeerima ja panustama, kui soovime paremat elukeskkonda? Meil chitatakse muuseume, viadukte ja tunnelid, selle asemel et rajada lasteae- du, koole ja spordisaale sinna, kus inimesed elavad. Praegu peavad vähemalt Tallinna ja

selle lähiumbruse lapsevanemad lahendama iga päev keerulisi logistikaülesandeid, kuidas viia lapsi tiptunnil laste- aeda, kooli, trenni, huviringi ning ühendada see kõik oma töögraafikuga.

Põhjasõja ajal vähenes Eestis rahvaarv 450 000 inimeselt 150 000-ni. Katk ja nälj laastasid jõhkral ning mõnes Põhja- ja Lääne-Eesti kihelkonnas suri 70–80% elanikke. Kahesaja aasta jooksul ehk 20. sajandi alguseks oli rahvaarv kuuekordistunud ja on püsinud viimased sada aastat enam-vähem sama.

Kuidas oli võimalik sedavõrd kiire juurdekasv? Ilmselt integreerus palju siserännanuid kohalike elanikega. Kui efektiivne on meie tänane integratsiooni- poliitika? Kas siin elavad inimesed tunnevad ennast eestimaalastena? Meil on palju segaabiellusid, kus üks pool perekonnast pole eestlane, kuid enamasti ei jääda elama Eestisse. Mis tooks need fertiilses eas naised, kes on abiellunud välismaalasega, koos perega kodumaale tagasi?

Nende lapsed on ju eestlased, aga kui meie elukeskkond on selline, kuhu ei taheta tulla, siis on nad Eestile kadunud. Täiskasvanud inimene saab üldjuhul endale sobiva töö leidmisega ise hakkama, aga kui laste kasvatamiseks pole

sobivat keskkonda, siis miks ta peaks tahtma tulla siia külma ja pimedasse paika?

Ettevõtluses juhtub tihti, et osakonnad unustavad ettevõtte eesmärgid ja ajavad need segamini oma osakonna huvidega. Üks osakond surub läbi investeeringu, mis teeb nende elu lihtsamaks, huvitavamaks, aga samal ajal pole see ettevõtte seisukohalt kriitilise tähtsusega. Osakond saavutab eesmärgi, aga kas see ettevõtet aitab? Vabalt võib juhtuda, et pigem kahjustab. Nüüd, kus meie AS-i Eesti Vabariik juhatusel on vaja otsustada, kuidas ressursse jaotada, planeerida ja millised võiksid olla meie tuleviku strateegiad, peak-

Miks rajatakse viaduk- te ja tunnelid lasteae- dade ja spordisaalide asemel?

sid need kõik lähtuma kriitilisest edutegurist. Kas meil on vaja Järvevana viadukti ja ERM-i sellises mahus, kui neid 50–100 aasta pärast kellelegi vaja pole? Kas need vahendid on tõesti üle või tuleks eelkõige tagada investeringud kriitilisse edutegurisse?

1,5 miljonit eestlast aastaks 2050 – see võiks olla AS-i Eesti Vabariik strateegiline eesmärk. ●

HILLAR METSA METSIK MAAILM

Foto: Rutt Kana

EESTI FILMIST

Eesti filmil kui nähtusel puudub igasugune sise-mine kalduvus raskepärasusele.

REŽISSÖÖR **VEIKO ÕUNPUU** (EPL)

ISTUMAJÄÄJAD

1216 last jäeti Eesti koolides 2012. aastal „istuma“. Kõige rohkem klassikursust kordama jäävaid õpilasi on 8., 9. ja 1. klassis. Istumajääjate arv on oluliselt vähenenud, veel aastal 1995 jäi Eesti koolides klassikursust kordama 8224 last.

STATISTIKAAMET

LASTE ILUDUSVÕISTLUSEST

Sel nädalal toimub Iirimaa esmakordselt väikeste tüdrukute iludusvõistlus. „Sellist laste asjastamist ja seksualiseerimist on raske õigustada,“ kirjutab Iiri ajaleht. „Laste iludusvõistlustes on midagi väga kõhedust tekitavat.“

IRISH INDEPENDENT

VÄLJALANGEJAD

283 last katkestas möödunud aastal õpingud üldhariduskoolis. Enim (75) oli väljalangejaid 9. klassist, teisel kohal (73) oli 10. klass ning kolmandal (54) 8. klass. STATISTIKAAMET

duvatest majandusnimest tulevikuunistustest. Nad ei räägi maksupoliitikast, vaid koolidest, õpetajatest, elukvaliteedist ja julgusest

alk. Eesti rahvaarvuks 1,5 miljonit

Töö koolis olgu sama atraktiivne kui pangas

Raul Parusk

väikeettevõtja

Paratamatult pike-neb Eestis tööiga ja vanaduspuhkus jääb loodetust kauge-male. Pettuvad need tänased keskealised, kes kavatsevad 65–70-aastasena riigilt saadava pensioni ja pensionisammas-tesse korjatud rahaga mure-tult maailmas ringi reisida. Aastal 2040 elab keskmine 65-aastane veel ligi 25 aastat ja paljudel meist on hea või-

Kõige lollikindlam investeering tulevikku on õpetajatele kahe-kordne keskmine palk.

malus tähistada ka sajandat sünnipäeva. Pensionisäästud ja riik ei suuda 30 aasta pik-

kust vanaduspuhkust elamis-väärsel tasemel finantseerida. Tõenäoliselt tuleb meil parema elujärje hoidmiseks osalise tööajaga töötada 75.–80. elu-aastani.

Kiirelt muutuv ja nutikusel põhinevas globaalses konkurents-sis saab haridusest kõige tähtsam riikide-vaheline majanduspoliitiline lahinguväli. Isiksus kujuneb välja koolieas ja peale lapse pereliikmete sõltub just õpe-tajatest kõige rohkem, kas kooli lõpetab motiveeritud ja õpihimuline või ambit-sioonitu ja ükskõikne noor inimene.

Kõik me mäletame koo-lipõlve karismaatilisi õpetajaid, kellel oli tohutu mõju meie maailmavaate ja isiku-omaduste kujunemisele. Sel-liseid õpetajaid – just noori ja särasilmseid – on praegu koo-lides liiga vähe.

Eesti pikaajaline konku-rentsivõime ei sõltu kuigi olu-lisel määral sellest, kas Tallin-na-Tartu maantee on kahe-nelja- või kuuerajaline või kas ettevõtete jaotamata kasum on maksustatud nulli, viie või kümne protsendiga. Küll aga

on Eesti edukuse jaoks tähtis, et meie lapsi kasvatavad koo-lis pühendunud ja andekad inimesed.

Tegusate ülikoolilõpetajate jaoks peaks raske õpetajaamet olema sama atraktiivne karjäärivalik kui töö ministeeriumis või pangas.

Kõige lollikindlam inves-teering Eesti tulevikku oleks õpetajate palga tõstmine kahe-kordse Eesti keskmise tase-mele. Selline palgatase teki-tab töökohtadele konkurent-si ja võimaldab valida Eesti tulevikku kujundama moti-veeritud ning sobivate isiku-omaduste ja oskustega õpe-tajaid. ●

Mõtteraamat koondab paljusid majandusnimesi

● Täna esitletav Arengufondi 2013. aasta mõtteraamat „Pilgud ette“ sisaldab essee-sid arvukatelt Eesti ja Soome majandus- ja rahandusi-nimestelt. Teiste seas kirjutavad Sten Tamkivi, Tõnis Arro, Krist-jan Lepik, Allan Martinson, Erki Raasuke, Mikko Suonenlah-ti, Viljar Arakas ja Robert Kitt.

Peep Siitam

Arengufondi energia- ja soojamajanduse suuna juht

Kuidas tõusvad ener-giahinnad enda kasuks tööle panna? Mitme riigi elanikud on seda teinud, koondudes energiatootmisele kesken-dunud energiaühistustesse. Ei ole põhjust, miks see ei võiks toimida ka Eestis.

Tarbija kasu ühistulises energiatootmises võib jaota-

da neljaks. Esiteks, rahaline sääst. Tarbijate investeeringud energiatootmisse vähen-davad nende kulutusi ener-giale, kuna oma tarbeks too-tes vähenevad võrgutasud ja -kaod, samuti alanevad riikli-kud maksud. Teiseks, inves-

Mitme riigi elanikud on hakanud energia-ühistutes ise endale energiat tootma.

teering energiatootmisse on justkui pensionisammas, sest investeeringud teenivad oma-nikku pikaajaliselt, investee-ring toodab energiat, sõltu-mata majanduse olukorrast.

Kolmandaks, tarbijate tead-likkuse kättesaadavuse kasv loob tingimused energiasääs-

tuks. Neljandaks, investee-ring energiatootmisse tähendab investeeringut kogukon-da, mis parandab piirkonna majanduslikku aktiivsust ja võib suurendada kinnisvara väärtust.

Eesmärgi järgi võib erista-da kahte tüüpi (energia)ühis-tuid: ühistud, mis toodavad energiat oma tarbimise kat-miseks, ja ühisinvesteeringud „suurde“ energiatootmisse tavapärase investoritegevu-se eesmärgil. Kuna energia-majanduse investoritegevuse takistused peaksid loodetavas-ti lähiaastatel kaduma, näeme Eesti Arengufondis enda rolli eelkõige selliste energiaühistu-te eestvedajana, mille eesmärk on oma tarbe katmine. ●

Eesti Päevalehes avaldatud katkendid on mõnevõrra lühendatud ja toimetatud.

TÄIENDAN ENNAST

TTU MAJANDUSTEADUSKONNAS

Raamatupidaja-finantsist
1-aastane koolituskursus algab 20. septembril 2013

- Raamatupidamisarvestus
- Maksundus
- Juhtimis- ja kuluarvestus
- Finantsaruandluse analüüs
- Ettevõtte finantsjuhtimine
- Tööseadusandlus ja töötasuarvestus

Pearaamatupidaja-finantsjuht
1-aastane koolituskursus algab 21. septembril 2013

- Finantsarvestus ja -aruandlus
- Kontseptsioonid
- Kuluarvestus
- Maksundus
- Finantsaruandluse analüüs

Kursustele registreerumine kuni 17. september.

Lisainfo majandus.ttu.ee

**TEADMISTE KAUDU
EDUKAKS!**

Akadeemia tee 3, Tallinn 12618
Info tel: 620 4006, 620 4005
ta@ttu.ee | www.majandus.ttu.ee

TALLINNA TEHNIKAÜLICOOL
MAJANDUSTEADUSKOND

TALLINN MUSIC WEEK VALIB ESINEJAJAID

Kuues festival Tallinn Music Week toimub 27.–29. märtsini 2014. TMW kontserdiprogrammi paneb laekunud esinemistootluste põhjal kokku Eesti juhtivate muusikaorganisatsioonide, festi-

valide ja üritussarjade korraldajate ning muusikaelu eestvedajate meeskond. TMW artistide taotlusvoor on alates tänasest kuni 1. detsembrini avatud aadressil www.tmw.ee. **EPL**

ALGAB KUUES VIJANDI KITARRIFESTIVAL

Täna algab juba kuues Viljandi kitarrifestival, kus astuvad seekord üles seitsme riigi kitarristid. Esmakordselt esineb Eesti filharmonia kammerkoor koos tunnustatud solistidega: Weekend Gui-

tar Trio, Paul Daniel, Ain Agan ja Marzi Nyman (Soome). Festivali kontsertidel tuleb esmaettekandele ka Tauno Aints, Raul Söödi ja Robert Jürjendali (pildil) uudislooming. **EPL**

Kunstigurmaanidele: imelaps **August** **Künnapu** kolm maali

Meie praeguse ajastu kärtsumaid kunstnikke August Künnapu paneb oma pildid kokku maaliraamatuks.

August Künnapu töö võlu on see, et tema maalid on lihtsad. Võimendatult lihtsad ja lõõvad.

Foto: Vallo Kruuser, reprod: August Künnapu

Andres Eilart
andres.eilart@epl.ee

Rahvusvaheliselt edukas maalikunstnik Kaido Ole nimetab 35-aastast August Künnapud üheks Eesti viimase aja paremaks maalijaks. Novembris ilmub Künnapu mahukas maaliraamat „Elujõgi”, mis annab ülevaate tema viimaste aastate loomingu. Samal kuul avatakse Tartu kunstimuuseumis tema isikunäitus. Eesti Päevaleht valis Künnapu portreerimiseks kolm tema värskeimat maali.

Künnapu nimi särab Eesti kunstis juba praegu. Tont teab, millisesse stratosfääri ta mõne aasta pärast võib veel lennata. Vanameister on tema kohta kohatu öelda, lihtsalt meistriks nimetada igav. Imelaps – teda peeti kohe algul imelapseks.

Künnapu pildid on võluvalt lihtsad. Võimendatult lihtsad ja lõõvad. See on kuidagi üle-

loomulik, mida ta oskab välja võluda näiteks vanadest mustvalgetest fotodest. „Mul on pildipank, kuhu panen põnevad fotod, postkaardid, väljalõiked vanadest ajakirjadest ja muu sellise põneva visuaalse materjali erinevatest kultuuridest ja ajastutest, mille puhul tunnen, et seda võib kunagi vaja minna. Mõnda minuliku motiivi kasutan inspiratsiooniks õige pea, mõni ootab oma aega kümme aastat,” selgitab Künnapu.

Kuid foto kasutamine ei tee Künnapu maalilaadi fotoliikuks ega hüperrealistlikuks. Ühes Tallinna galeriis avati kunagi Künnapu maalide näitus. August oli kohal ja kommenteeris oma loomingut. Kui järg jõudis „Õismäe lasteni” (see pilt on Eesti kunstimuuseumi kogus – A. E.), hüüatas üks naisterahvas: „Oi, see on ju minu tütar!” Talle meenus omaaegne fotosessioon äsja-

valminud Õismäe mänguväljakul, kus raudredelil kõlkus teiste laste seas ka tema tütar. Künnapu maali põhjal poleks aga olnud võimalik kedagi ära tunda. Lapsed on küll tunnima maalitud, aga kõik on nihkes. Ja kuidas värvid särisevad. Too naine tundis oma tütre ära maali kompositsiooni tõttu. Künnapu sai innustust fotost, mida paljud eestlased on näinud, kuigi tegijat enamasti ei tea. 1981. aastal jäädvustatud foto „Veel üks maja” autor on pressifotograaf Harald Leppikson. Selle päevapildiga sai Leppikson rohkem kui kümme auhinda fotovõistlustelt Moskvas Pariisini. See on üks näide Künnapu tõlgendusoskusest.

Äratuntavad maalid

Künnapu piltides on alati midagi mõnusalt nihkes. Ta on päikeseline ja elav ning see paneb ka pildid kiirgama. Temas puudub vähimgi kiskja-

likkus. Pole oluline, kas tema looming on stiililt *bad painting*, postnaivism või briti neopop – las see jääb teadlastele. Tähtis on, et Künnapu pildi tunned ilmeksimatult ära.

„Mul tööd tavaliselt tuksi ei lähe,” pöörab Künnapu. „Tegin eelmisel aastal ringikujulisele lõuendile maali Riia õlletehase 1930-ndatel. Ma ei jäänud selle tööga rahule ja jätsin ta näituselt välja. Võibolla on põhjus ka selles, et ma ise alkoholi ei tarbi ja ühe õlletehase sisekliima on mulle täiesti võõras. Võtsin sama lõuendi aasta hiljem välja, valmistudes „Elujõe” näituseks Tartu kunstimuuseumis. Maalisin sama töö peale ühe vanaaegse seltskonnapildi kõrkjate vahel mererannas, säilitades eelmisest tööst mõned tehasetöölised ja õllevaadid. Kirjamees Mehis Heinsaar peab erandlikku tööd nimega „Idüll maastikus” minu parimaks tööks üldse.”

Mis on „Elujõgi”?

Elujõgi on August Künnapu sõnul see, kui lased oma elul lihtsalt voolata, proovides elada hetkes.

„Need hetked, mis kajastuvad ka mu piltidel, räägivad eluseikadest, mis inimesi puudutavad – kolm naisdoktorit imetlemas tervisest pakatavat poisipõnni, Maria Petrova ja Ženja Ruhmanov jagamas oma teadmisi geomeetriatunnis, akordionist sõbraga musitseerimas vanaaegse bussi juures, riieteta tütarlaps laskmas põllul vibu, raugaeas härrasmees kõnepuldis žestikuleerivalt rääkimas,” kirjeldab kunstnik ise. Siit tuleb ka tema töid kaante vahele koondava raamatu pealkiri „Elujõgi”.

Künnapu on pea kõik oma maalid teinud akrüülvärvidega. „Mulle tundub, et akrüülvärvidega maalijad on rohkem tundeinimesed ja õlivärvide pruukijad mõistuseinimesed,” märgib ta. „Ma ei ole maalides mingis kindlas formaadis kinni, kuigi on mõned lemmiksuured: näiteks portree sobib hästi n-ö posteriformaati 100 x 70 cm, dunaamiline kompositsioon rohkete inimestega passib lõuendile mõõtudega 100 x 120 cm, mis on minu jaoks juba küllaltki suur formaat. Olen teinud päris tillukestele lõuenditele – 18 x 24 cm – paar vanaaegset bussi. Üks tellimustöö pelletehase avamisest Riia lähedal oli minu kohta hiigelsuur: 200 x 240 cm,” räägib ta.

Künnapu uus raamat „Elujõgi” kogub praegu tuure Hooandja portaalis. Nagu heasse ülevaatekataloogi ikka, on ka sellesse koondatud kümme kunstinäitust. ●

**JOONISTA MUUSEUMIS
BALERIINE**

Adamson-Ericu muuseumis jätkub täiskasvanute kunstikursus „Teistmoodi teisipäev”. Täna joonistatakse koos kunstnikuga Ees- ti rahvusballeti tantsijaid. **EPL**

VIIULIKONTSERT TARTU FOLGIKLUBIS

Tartu folgiklubi (Tartu Jazzklubis, Ülikooli 20) hooaja avapauk toimub täna kell 19.30. Esimesel korral esinevad uuspärimuse pooltunnis kolm viulldajat: Marju Varblane, Gloria Kadarpi ja Helin Pihlap. Elleri muusikakoolis õppivad viulldajad astuvad üles Eesti ja liri viulilugudega, pühendades palad KiRe- KaKu repertuaarist oma õpetajale. **EPL**

ILMUS SÜGISENE ESTONIAN LITERARY MAGAZINE

Estonian Literary Magazine'i uus number valmis Frankfurdi raamatumessiks. Tõlkija Jean-Pierre Minaudier kirjutab Andrus Kiviräha (pildil) romaani „Mees, kes teadis ussisõnu” edust Prantsus-

maal, tõlkija Ilmar Lehtpere räägib luule vahendamisest, Krisztina Tóth annab ülevaate Kásmu tõlkeseminarist, Janika Kronberg kirjutab Valev Uibopuu tegevusest. **EPL**

**„Kompositsioon Lauri, BMW ja punase laevaga”
Akrüül lõuendil****100 x 120 cm, 2011**

August Künnapu: „„Kompositsioon Lauri, BMW ja punase laevaga” on tellimustöö, mille palus teha sõbrast klient Laur oma vanast BMW-st. Sama mudeliga sõitis ta ka oma noorpõlves. Ülesanne osutus mulle parajaks pähklaks, kuna olen masinakauge inimene ja ei olnud autosid varem maalinud. Et autot paremini tunnetada, sõitsime sellega ringi Viimsi poolsaarel minu Haabneeme ateljee lähistel. Pildistasin Lauri varakevadell koos tema autoga erinevates kohtades. Neist fotodest inspireeris mind kõige rohkem Rohuneeme tipus tehtud minimalistlik foto, mille kompositsioonist lähtusin maali tegemisel.”

Kirjanik Mehis Heinsaar kirjutab sellest Künnapu raamatus „Elujõgi”: „Selles maal is võib näha mõtlitku poissi, nr 8 särk seljas, odavat ja vana BMW-d, värvilist prügimäge ja punast laeva seilamas taamal. Esmapilgul paistab, et sel pildil on kokku pandud üsnagi jabur objektikond. Ometi haarab see maal mingil äraspidisel moel vaataja kaasa. Selles on mingi saladus, vaikelu, mida pole võimalik sõnade kau-

du edasi anda. Kui Lewis Carroll oleks oma raamatusse „Alice imedemaal” sisse kirjutanud kiriku, siis sobiks see maal Püha Kolmainusena rippuma just säärasesse kirikusse. Kunstnik tõestab oma alkeemilise värvilabori abiga veenvalt, et ühes maal is, ühes nägemuses saavad väga sõbralikult koos eksisteerida nähtused, mis mahuvad mõistete alla püha ja jabur. Ja et need mõlemad nähtused võivad võrdväärsete meeololudena eksisteerida ühel pildil.”

„Vastuvõtt”**Akrüül lõuendil****100 x 120 cm, 2013**

Künnapu: „„Vastuvõtt” on täiesti uus näide minu loomingust, mille tegin 1. novembril Tartu kunstimuuseumis avatavale isikunäitusele. Maalinäitus analüüsib inimese elu erinevaid aspekte imikuajast raugaeani. Ammutan inspiratsiooni inimese argielu signast-saginast, tema muredest, rõõmudest, eneseotsimisest ja kordaminekutest. Huvitun inimeste, kasside, majade ja masinate olemusest, seetõttu püüan portreerida nende hingesid.

Olen viimase tosina aasta jooksul maalinud terve rea pilte arstiteemal. Mis mind selles valdkonnas puudutab? Eelkõige tervenemine ise. Usun ka siira ja positiivse kunsti tervendavasse jõudu. Nime- ta mulle inimese nimi, kes tahab kodus, kunstisaalis või mõnes avalikus ruumis näha kunstiteost, mis on

vastik, tülga- stav, jube, räige ja eemaletõukav. Kardan, et jääd jänni! Maalikunst on parim ja vahetuim meedium looja energia edasiandmiseks ja vastuvõtmiseks.”

„Raua tänaval”**Akrüül lõuendil****60 x 100 cm, 2008**

Künnapu: „„Raua tänaval” on osa maaliseeriast, mille tegin viis aastat tagasi Raua tänava miljööst 1930-ndatel, kui meie maja oli alles valminud. Inspiratsioon sain hea majanaabri, kirjanik Helga Nõu metsaülemast isa suurepärasest mustvalgetest fotodest. Sellel pildil patseerib fotograaf ise koos noore Helga mööda tänavat, teistel on kujutatud lapsi, Helgat ja ta vendasid, hoovis või kodus mängimas.”

Kunstiteadlane Mare Joonsalu: „Künnapu loomingu keskmes on inimene – portree või figuraalne kompositsioon. Ta kujutab reaalsust, valides sellest välja justkui mittemidagiütlevaid lihtsaid lugusid. Need on sündmused, mis jäävad suuremate tähtsündmuste vahele, tihti veidi tähelepandamatuks, ent annavad elule selle tegeliku püsiva õnne- ja turvatunde. Künnapud võib seetõttu nimetada ka elu nn pehmete väärtuste – perekond, sõbrad, kultuur, loomad – maalijaks.

Kuid ka nn pehmete väärtuste kujutamisel köidab teda kaasaajast rohkem varasemate kümnendi-

te eluolu. Künnapu on seatud elama tänases päevas, kuid tema hing on loodud kokku kõlama möödunud. Vanamoodsad inimesed, riided, soengud ja interjöörid. Suure armastusega kujutab ta 1930. aastate Raua tänava lapsi, tema võimlejad näevad välja kui kunagise võimlemispedagoogi Ernst Idla kasvandikud, seeria „Naised ja pesu” modellid pärinevad 1920., 1950. ja 1980. aastate filmidest, lõbusad seltskonnad on kas kolhoosiajast või hoopiski sõjaeelse Saksamaa õllesaalidest. Ta elab tõesti väljaspool oma aega.”

Matsalu filmifestival meelitab mitme uue Eesti loodusfilmiga

Värskete teostena linastuvad Remek Meele film**Pedja jõest ja Alar Kivilo****film Jasperi rahvuspargist.****Ulvar Käärt**

ulvar.kaart@epl.ee

Homme saab Läänemaal Lihula kultuurimajas avalöögi ühteistkümnes Matsalu rahvusvaheline loodusfilmide festival (MAFF), mis toob taas kord vaatajate ette suure portsu värsked linatöid üle kogu maailma.

MAFF-i direktor Tiit Mesila ütles, et seekordse festivali puhul tunneb ta erilist heameelt selle üle, et üle mitme aasta jõuab taas vaatajate ette mitu uut Eesti filmi. „Seepärast tegime neist omaette filmiprogrammi, mida näitame kolmel päeval Lihula kultuurimaja peeglisaalis,” sõnas Mesila ja lisas, et publikul on võimalik nende hulgast välja valida enda lemmik.

MAFF-i direktor Tiit Mesila ütles, et seekordse festivali puhul tunneb ta erilist heameelt selle üle, et üle mitme aasta jõuab taas vaatajate ette mitu uut Eesti filmi. „Seepärast tegime neist omaette filmiprogrammi, mida näitame kolmel päeval Lihula kultuurimaja peeglisaalis,” sõnas Mesila ja lisas, et publikul on võimalik nende hulgast välja valida enda lemmik.

Kaks tähtsündmust

Tänavuse MAFF-i omaette tähtsündmustena tõstis Mesila esile kahe loodusfilmi maailma esilinastused. Nimelt reede õhtul jõuab esimest korda kinoekraanile loodusemehe Remek Meele film „Eesti loodus: Alam-Pedja” ning laupäeval linastub Hollywoodi tuntud operaatori, Eesti päritolu Alar Kivilo „Läbi jää ja aja”.

Meele film teeb lähivaste Pedja jõele ja vanajõgede ning suurte luhaniitude poollest tuntud Alam-Pedja looduskaitsealale, Kivilo näitab enda lühifilmis Kanadas asuva Jasperi rahvuspargi hiiglasliku Columbia jäävälja ja kohalikku mägist ilu.

USA filmitööstuses nime teinud Alar Kivilo (keskel) „Läbi jää ja aja” võtetel. Teda ümbritsevatel lastel on filmis täita oma roll.

Foto: Stonehaven

Rekordarv filme

Tänavusele MAFF-ile esitati kuuekümnest riigist ühtekokku 280 filmi. Festivali avauitrus toimub homme õhtul kell 18 Lihula kultuurimaja suures saalis. Festivalilinastused aga algavad juba hommikul kell 10 lastele suunatud loodushariduse päeva programmiga. Selle raames tuleb näitamisele film loorikakust: „Öökulli odüsseia”. Linnudest ja eriti öökullidest tuleb lastele rääkima ornitoloog Peep Veedla.

Festivali ametlikuks õhtul linastuvaks avafilmi on valitud „Saksa režissööri Ulf Marquardi „Jaques Cousteau pärand”. Film tutvustab legendaarse loodusfilmmehet Cousteau leitud ja filmi, aga ka seda, kuidas kõige selle käigus muutus Cousteau ise haikülist järeleandmatuks keskkonnakaitsejaks ja miljoni-tele inimestele kogu maailmas sõnumi viijaks.

MAFF-i filme näidatakse Lihula kultuurimajas ja Haapsalu innovatsioonikeskuse saalis.

In memoriam
Virve Aruoja

Manalateele läks Virve Aruoja, kelle lavastatud telemängufilmist „Näitleja Joller” kujunes stuudio Eesti Telefilm esimene samm. 1922. aastal sündinud Virve Aruoja rohkem kui kolmekümnest teosest koosnev filmograafia sisaldab nii mängu- kui ka dokumentaalfilme. Mõnigi neist, nagu „Ühe suve akvarellid” või „Värvilised unenäod”, on saanud meie filmiklassika osaks.

Sama palju kui filme, löi Aruoja ka teatri- ja telelavastusi. Näitlejana on ta teinud hulga rolle teatrilaval ja raa-

dio kuuldemängudes. Ka Virve Aruoja on pärit GITIS-e Eesti stuudiost, kust tulnud Kaljo Kiisk, Grigori Kromanov, Arvo Kruusement ja Tõnis Kask on andnud suure panuse meie kultuuri arengusse.

Naised on vapramad kui mehed. Nii nagu režissöör Leida Laius, oli ka Virve Aruoja kunstnik, kes ei andnud järele Nõukogude ajal pidevalt väljendunud poliitilisele survele, mis oli eriti käbe filmikunsti vallas. Ta ei peljanud autoreid ja töid, mis töid sekeldusi. **Andres Laasik**

Tudengite vajaduspõhine õppetoetus ei vasta perekonna tegelikele oludele

Analüüs

Kristiina Viiron
toimetaja

Tudengi pere liikmeks ei peeta tema gümnaasiumis õppivat täisealist õde või venda. 280-eurone vaesuspiir on aegunud.

Delfi Rahva Hääles kirjeldavad kaks tudengit, kuidas nad vajaduspõhisest õppetoetusest ilma jäävad.

Esimene, isa ja väikse õega elav tudeng räägib, kuidas ta gümnaasiumis õppides kõik need aastad kuus 100 tundi töötas, et natukegi ise oma kulusid katta. Seetõttu ületavad tema ja isa mullused sissetulekud 2,5 euroga toetuse saamiseks vajaliku piiri ning toetust talle ei maksta. Mis sellest, et praegu ta enam tööl ei käi ja perel tuleb elatuda väiksemast sissetulekust kui mullu.

Teine, viieliikmelisest perest pärit tudeng jäi toetuseta, sest tema gümnaasiumis õppivat täisealist õde ei loetagi pere koosseisu. Nii jaguneb pere mullune sissetulek mitte viie, vaid nelja inimese vahel ja tuleb kuue euro võrra suurem kui määratud 280 eurot.

Aegunud vaesuspiir

Esitatud näidetest ilmnevad kaks seaduse kõige suuremat kitsaskohta. Esiteks ei peegelda toetuse arvestamise aluseks olev möödunud aasta sissetulek pere tegelikku majanduslikku olukorda. Teiseks ei ole gümnaasiumis õppiv täisealine noor seaduse silmis perekonna liige, ehkki ta on oma vanematest sõltuv ja saab osa pere sissetulekust. Pereliikmeteks peetakse tudengi täiskasvanud õdedest-vendadest vaid neid, kes õpivad kutse- või ülikoolis.

Ent leidub veel üks oluline vastuolu – sissetuleku piiriks määratud 280 eurot.

Möödunud aastal, mil õppetoetuste maksmist hakati ümber korraldama, räägiti, et vajaduspõhine õppetoetus on mõeldud peredele, kelle

Praeguse toetuse arvestamise korra järgi jääb toetusest ilma nii mõnigi tudeng, kelle pere elab tegelikult vaesuses.

Foto: Shutterstock

keskmine sissetulek pereliikme kohta jääb alla suhtelist vaesuspiiri. Tollal oli nimetatud 280-eurone summa igati asjakohane, sest suhtelise vaesuspiiri arvutab välja statistikaamet iga kalendriaasta lõpus ja väljastab jooksvale aastale eelnenud aasta andmed. See-ka käivad praegused uusimad andmed 2011. aasta kohta, mil vaesuspiir oli 299 eurot. 2010.

aasta 280-eurone vaesuspiir on ammugi aegunud.

Haridusministeerium küll rõhutab, et vajaduspõhise õppetoetuse eesmärk on toetada eelkõige peresid, kes elavad allpool vaesuspiiri, kuid tegelikult seda ei tehta. Seadus ütleb hoopis, et toetust saab tudeng, kelle „keskmine sissetulek kuus ei ületa igaks aastaks riigieelarvega kehtestatud vajaduspõhise õppetoetuse saamiseks arvestatava keskmise sissetuleku ülemmäära”.

Niipalju siis allapool vaesuspiiri elavate perede toetamisest, kui riik vaesuspiiri ise määrab! Statistikaamet aga arvutab vaesuspiiri välja kindlate andmete alusel – vaeseks peetakse inimest, kelle sissetulek on väiksem kui 60% sissetulekumedianist. ●

tud vajaduspõhise õppetoetuse saamiseks arvestatava keskmise sissetuleku ülemmäära”. Niipalju siis allapool vaesuspiiri elavate perede toetamisest, kui riik vaesuspiiri ise määrab! Statistikaamet aga arvutab vaesuspiiri välja kindlate andmete alusel – vaeseks peetakse inimest, kelle sissetulek on väiksem kui 60% sissetulekumedianist. ●

PERSONALIJUHTIMISE KESKUS

Kursused personalitöö, bürootöö ja sekretäritöö alal

toimuvad Tallinnas, Sütiste tee 21

Info ja registreerimine 652 1619, 516 4388, info@personalikeskus.ee

Koolituskalender kodulehel www.personalikeskus.ee

evo furniture + design

Evo Design on mööblitootmise ning laevaehitusega tegelev rahvusvaheline ettevõtte esindustega Eestis ja USA-s.

Seoses töömahu suurendamisega otsime oma mööblitootmisega tegelevasse meeskonda professionaalset

- ✓ **MÖÖBLITISLERIT**
- ✓ **VIIMISTLEJAT**
- ✓ **SISUSTUSE EHITAJAT/MONTEERIJAT**

kes tunneb huvi kaasaegse mööblitootmise vastu

Kandidaatidelt eeldame:

- erialast kogemust
- jooniste lugemise oskust
- materjalide tundmist
- valmisolekut pingeliseks ning tähtajaga piiratud tööks
- põhjalikkust ja korrektsust

Omalt poolt pakume:

- vajadusel tasuta majutust
- huvitavat, mitmekülgset ning vastutusrikast tööd
- konkurentsivõimelist palka
- sõbralikku ning professionaalset kollektiivi
- võimalusi enesetäiendamiseks ja professionaalsete oskuste arendamiseks

CV palume saata aadressile Vana Narva mnt 8E, 74114 Maardu või e-postile aleks@evodesign.ee. Lisainfo telefonil: 372 50 25093.

WWW.EVODESIGN.EE

Gustav Adolfi Koolituskeskus

HUVIKURSUSED

nooremale koolieale
progering, looduring, prantsuse keel

UUS! TEADUSKURSUSED

põhikooli õpilastele ja gümnaasistidele

EKSAMITE ETTEVALMISTUSKURSUSED

põhikooli ja gümnaasiumi lõpetajatele
eesti keel
inglise keel
matemaatika

UUS! Cambridge English Advanced (CAE)

KEELTEKOOL

UUS! hiina keel
rootsi keel
inglise keel
prantsuse keel
vene keel

Vaata lähemalt www.gakk.ee

Võta meiega ühendust info@gakk.ee
või 6274065.

Suur-Kloostri 16, Tallinn

II SISEHAIGUSTE OSAKONNA JUHATAJA MAGDALEENA ÜKSUSES

Peamised tööülesanded

- professionaalse eriarstiabi ja raviprotsessi kvaliteedi tagamine osakonnas
- osakonna tegevuse planeerimine vastavalt tööjõu ja materiaalsete vahendite kuluefektiivse rakendamise põhimõtetele

Tööle asumise aeg:

niipea kui võimalik

Tööaeg: täistööaeg, palgatöötaja

Asukoht: Tallinn

Kontakt: sinikka.jarinen@itk.ee
tel 620 7298

Ametikohale kandideerimiseks ootame soovivaldust hiljemalt 30.septembriks koos CV-ga e-posti aadressile personaliosakond@itk.ee. Lisainfo www.itk.ee

SISEHAIGUSTE ARST MAGDALEENA ÜKSUSES

Peamised tööülesanded

- kvaliteetse ja järjepideva arstiabi osutamine, kvaliteetne diagnostika- ja ravi
- valve- ja väljakutsetöö vastavalt haigla vajadustele

Tööle asumise aeg:

niipea kui võimalik

Tööaeg: täistööaeg, palgatöötaja (vahetustega)

Asukoht: Tallinn

Kontakt: sinikka.jarinen@itk.ee
tel 620 7298

Ametikohale kandideerimiseks ootame soovivaldust hiljemalt 30.septembriks koos CV-ga e-posti aadressile personaliosakond@itk.ee. Lisainfo www.itk.ee

Nõudmised kandidaadile

- meditsiiniline kõrgharidus, arsti diplom, kehtiv eriarsti erialatunnistus
- erialane kompetentsus, profiilse eriala erakorralise ja plaanilise patoloogia kaasaegse käsitlemise valdamine
- eesti keele oskus kõrgtasemel, vene keele oskus kesktasemel, erialase kirjanduse lugemisoskus ühes enamlevinud võõrkeeles
- infotehnoloogiliste vahendite kasutamisoskus
- analüüsivõime, otsustus- ja vastutusvõime, suhtlemisoskus, koostöövalmidus, pingetaluvus, initsiatiivlikkus ja sihikindlus, tasakaalukus, ausus, korrektsus, lojaalsus tööandajale
- valmisolek ettekannete koostamiseks ja esitluseks, erialaseks koolitamiseks

FELIPE MASSA PEAB LOTUSEGA LÄBIRÄÄKIMISI

Vormelisõitja Felipe Massa avalikustas, et peab läbirääkimisi Kimi Räikköneni meeskonnaga Lotus ja on suhelnud ka McLareniga. Ferrari teatas eelmisel kolmapäeval, et on uueks hooajaks palga-

nud Massa asemele Räikköneni. Brasiilia vormelijuhi vastu on pärast seda huvi tundnud kaks meeskonda. „Pean läbirääkimisi Lotusega,” tunnistas Massa väljaande Globo Esporte. **Delfi**

RISTO MÄTAS TÕUSIS MOSKVA MM-IL KAHEKSANDAKS

Odaviskaja Risto Mätas tõusis augustis toimunud Moskva kergejõustiku maailmameistrivõistluste üheksandalt kohalt kaheksandaks, sest viienda koha saanud ukrainlase Roman Avra-

menko B-dopinguproov osutus samuti positiivseks. See tähendab ühtlasi, et Mätas sai Moskva MM-il auhinnalise koha ja peaks saama IAAF-ilt preemiaks 4000 dollarit, teatas ETV. **Delfi**

Tanel Kangerti eesmärk MM-il on koht esitosinas

Vueltal kõrgtaset näidanud Tanel Kangert teeb

MM-il Itaalias kaks

kaalukat starti.

Ivar Jurtšenko
sport@epl.ee

Eelseisvatest maailma meistrivõistlustest hoolimata võib juba praegu öelda, et profijalg-rattur Tanel Kangert on teinud muljet avaldava hooaja. Tal on ette näidata duubel, mida Eesti rattasport varem pole näinud. Tal on selle aasta jooksul selja taga kaks suurtuuri ning seda mitte statistina, vaid kõrges mängus püsiva tiimi hinnatud abilisena, lõpetades Giro d'Italia tuuri 14. ja Vuelta tuuri 11. kohaga.

„Eks seda näeb järgmisel aastal, kas kahe suurtuuri läbimise eest tuleb lõivu maksta. Kas arve tuleb ja kui suur? Või imekombel pääsen. Küsimärke on palju, sest varem pole mul nii pingelist hooaega olnud,” arutles Kangert mõni tund pärast Vuelta läbimist meeskonna bussis istudes.

Kas järgmisel hooajal on võimalik Giro d'Italia ning

Tour de France korraga sihkule võtta? „Ei tea. Tundub liiga karm. Puhkemoment kahe tuuri vahel jääb liialt väikeseks. Aga see on küll võimalik, et järgmisel aastal sõidan Tour de France'il, kui meeskond vajab. Pole just minu lemmikvelotuur, kuid vajadusel aitan meeskonda kindlasti,” lubas Astana tiimis kõrgklassi ratturite hulka kerkinud Kangert.

Nagu rusikas silmaauku

Üks, mis sai tänavuse aastaga selgemast selgemaks, on see, et Rein Taaramäega sarnaselt peab Kangert rõhuma velotuuridele, mis sobivad hea vormi korral nagu rusikas silmaauku. „Tahaks, et vormi tipp oleks tulevikus teravam. Tuuridel saadud 6., 9., 11. ja 14. koht ei anna põhjust häbeneda, aga ühtegi eredat sähvakat sisse ei sattunud,” oli Kangert isegi pettunud. „Vueltal jäi kripeldama kümnes koht, mida püüdsin viimasel etapil finišiga Anglirul. Kohalikul mehel Daniel Morenol oli aga meeletu eelis, sest iga 100 meetri tagant lükkasid pealtvaatajad talle hoo- gu juurde. Sellistel kitsastel ja

järskudel tõusudel peab barjäär tee ääres olema, lükkamine annab meeletult juurde. Ta paistis mul olema juba 10–15 sekundi peal ja järsku oli eest kadunud. Minu tagant kukkus mehi ära, mis tähendab, et tempo ei olnud halb, aga Moreno kadus. Lõpus kaotas talle 40 sekundiga,” kritiseeris eestlane korraldust, mitte sõitjat, sest otsene konkurent polnud milleski süüdi.

Vuelta tuuriga kuhjunud väsimus tuleb nii ruttu kui võimalik kontidest välja saada. Kahe nädala jooksul seisab ees kaks kaalukat starti maailmameistrivõistlustel

Tuuridel saadud kohad ei anna põhjust häbeneda, aga ühtegi sähvakat polnud.

Itaalias Toscanas. Sel pühapäeval, 22. septembril 57 km pikkune meeskonnasõit ja täpselt nädal hiljem 272 km pikkune grupisõit, mille viimased 166 kilomeetrit kulgevad ringidel. Firenze ringi sõidetakse kümme korda ning selle esime-

Tanel Kangert võib hooajale rahulolevalt tagasi vaadata ja seada uued kõrged sihid.

Foto: Hendrik Osula

sel kolmandikul laiub 4,3-kilomeetrine tõus.

„Eesmärk on mullune eraldistardi 13. koht üle sõita. Seekord siis grupisõidurajal, sest eraldistardis ma kaasa ei tee. Minu jaoks on määrava tähtsusega, kui hästi ma distantsti

Eesmärk on mullune eraldistardi 13. koht üle sõita, seekord grupisõidurajal.

kestan. Rasket rada ei pelga, see peaks pigem sobima. Seni pole ma seitsme tunni pikkustel sõitudel säranud, just ajaliselt võib pingutus valmistada probleeme,” vaagis Eesti koon-dise liider. „Usun, et Vueltast taastun ära juba meeskonnasõiduks. Kuldmedalite peale kihutamist ei julge lubada, aga medal on Astana meeskonna eesmärgiks. Eks sarnane eesmärk on päris paljudel tiimidel. Otsest trumpi ma MM-irajal meil ei näe, kuid nagu Vuelta näitas, oleme ühtse löögirusikana võimelised tege-ma kiire sõidu,” andis Kangert vihje täispangale minekust. ●

KOMMENTAAR

Jaan Kirsipuu

Astana spordidirektor

Tanel on tänavu teinud väga häid sõite ja saavutanud suurepäraseid tulemusi. Ma ei tea, kuidas tiim täpselt tema sõitusid hindab, aga selge on see, et selliseid esitusi temalt loodetigi saada. Eelmise aastaga võrreldes on Tanel selgelt arenenud. Selle arengu võti peitub selles, et ta on püsinud terve ja saanud sõita täiskoormusega. See on tal kolmas täiskoormusega hooaeg ning see on ka arengu põhjus.

Varem on Tanelil probleeme olnud põlvedega, kuid kuna ta ise on väga hästi selle probleemiga kursis ja teab, mis selle taga on, siis ta oskab sellega ka toime tulla.

Mis puudutab järgmist hooaega, siis praegu on veel vara öelda, mis plaanid ülemustel tiimi ülesehituse ja Taneliga on. Vincenzo Nibali tahaks järgmisel aastal sõita Tour de France'il ning see tähendab, et liidrikoht oleks Giro d'Italia vaba, sest vaevalt Nibali ka Giro tuuril sõidaks. Tanel oleks üks võimalik variant, kes võiks Girol meeskonna liider olla, kuid praegu on see ikkagi hüpotees. See on tiimi juhtide otsus, eks novembrikuus pannakse see paika. **Aet Süvari**

Eestlased pole varem kahte suurtuuri ühel aastal lõpetanud

Tanel Kangert 2013
Giro d'Italia tuuril 14. koht
Vuelta tuuril 11. koht
Rein Taaramäe 2011
Tour de France'il 11. koht
Vuelta tuuril katkestas
Jaanus Kuum 1989
Vuelta tuuril 14. koht
Tour de France'il katkestas

Kangerti tänavused kohad velotuuridel

6. Šveitsi velotuuril (World Tour)
9. Poola velotuuril (World Tour)
11. Vuelta a España tuuril (World Tour)
14. Giro d'Italia tuuril (World Tour)
19. Settimana Coppi e Bartali tuuril (UCI 2.1)
27. Vuelta al País Vasco tuuril (World Tour)
31. Giro del Trentino tuuril (UCI 2.HC)

Argo Meresaar: tunnen end Tartus mängides väga hästi

Intervjuu

Andrus Nilk
reporter

Eesti võrkpalliliiga kõige vanem tegev mängija Argo Meresaar ütles, et tema pere on Tartusse tulekuga väga rahul.

●● **Argo, oled aidanud edendada Pärnu võrkpalli, seejärel püüdsite Selveriga eurosarjas läbi lüüa, nüüd oled Tartu Bigbankis. Mis linna patrioodiks end pead?**

Olen Eesti patrioot.

●● **Kas mängid seal, kus sind kõige rohkem vajatakse?**

Ikka. Kus paku-takse tööd ja kõige paremaid tingimusi. Tallinna oleks ka võinud jääda, aga asjaolud langesid nii kokku, et olen Tartus. Esi-mest korda mängisin täiskas-vanute klassis Andrei [Ojamaa] käe all ja nüüd olen jälle koos temaga.

●● **Tuttav peatreener ootas ees, klubi strateegias ja taktikas võisid olla kindel. Kas liigute õigetes rööbastes?**

Andrei ja üldkehalise ettevalmistuse treener Oliver Lüütsepp sobivad omavahel hästi. Arvasin ennast juba võrkpalliharjutuste valikul tark olevat, Selveris tegime viie aasta jooksul palju eri harjutusi, kuid Tartus on palju teistmoodi. Ma ei ütle, kas halvem või parem, aga siin on huvitav.

●● **Võrkpalluri liigesed saavad hüpatas ja maandudes vatti. Sulle on tehtud seljaoperatsioon. Kuidas oma 33-aastast keha hindad?**

On ikka enda kätes, missu-

guses seisus on su keha. Tunnen end praegu suurepäraselt. Olen üldjuhul kaalunud 105 kilo, nüüd tuleb pisut üle 102. Oliver Lüütsepp pole meile armu andnud. Kui ta oli juunioride MM-il, harjutasime tema kavade järgi, vahepeal ajasid need kiruma. Eks läbi raske töö ja kirumise tuleb tulemus.

●● **Mis on aidanud sul üle kümne aasta konkurentsist püsida?**

Eelmisel aastal tundsin: mida vanemaks saad, seda raskem on kogu aeg vormis olla.

Enne tähtsaid mängu on vaja veidi puhata.

Koondisemängude ajal olin ühes toas Raimo Pajusa-luga, kes tegi igal õhtul selja-

Medalit tahaks saada igalt turniirilt, aga Eesti meistri tiitel on kõige tähtsam.

le venitusharjutusi. Vaatasin teda õrna irvega, aga nüüd heidan õhtul elutoa põrandale pikali ning venitan liigeseid ja lihaseid.

●● **Kas tahad veel Eesti koondise värve kaitsta?**

Ma ei tea, kuidas klubivahetus mõjutab peatreeneri (Avo Keel on ka Meresaare eelmise klubi, Selveri juhendaja – toim) valikut. Talvise MM-võistlus-te tsükli tahaksin kaasa teha.

Loodan, et mind kutsutakse laagrisse. Kas sealt ka põhikoosseisu mahun, otsustavad treenerid.

●● **Kas Tartu Bigbanki kõik liinid on mehitatud?**

Eks medalit tahaks saada igalt turniirilt, aga Eesti meistri tiitlit pean kõige tähtsamaks. Meeskonnas on potentsiaali, miks ei võiks mõelda kullast. Jäime nädalavahetusel

peetud kodusel sõprusturniiril kolmandaks, nägime oma kitsaskohti. Osa võistkonnast pole veel tippvormi saavutanud. Juuniorid Robert Täht, Renee Teppan ja Kevin Soo, kes osalesid U-20 MM-il, peavad pärast suvist vormiharja end uuesti koguma. Aastavahetuse paiku võib saada selgemaks, milleks oleme suutelised.

●● **Mida sinult kui kõige kogenumalt võrkpallurilt peale hea mängu oodatakse?**

Eks võib-olla oodatakse, et võtaksin juba sõna, aga ma jälgiksin veel, mismoodi meeskond areneb. Treeneriamet huvitab mind järjest rohkem. Käin Lätel juhendamas.

●● **Kuidas suhtus pere sinu Tartusse siirdumisse?**

Abikaasa nõusolekuta poleks ma otsust teinud. Vahetasime korteri maja vastu, mis oli ka abikaasa suur unistus. Nelja-aastane Mattias käis täna esimest korda lasteaias. Abikaasa ütles kuu aega tagasi: „Ei ole võimalik, et inimesel läheb nii lühikese aja jooksul nii paljudes asjades hästi.” Ma ei tea, kuidas hooaeg hakkab mine-ma, aga ei kahetse ühegi ihurakuga, et tulin Tartusse. ●

KES TA ON?

Argo Meresaar

Sündinud 13. jaanuaril 1980

Klubid: 1996–2004 VK Pärnu, 2004–2005 Jaroslavl Nefte-nik (Venemaa), 2005–2007 Tartu Pere Leib, 2007–2008 VK Pärnu, 2008–2013 Tallinna Selver, praegu Tartu Bigbank

Saavutused: kümnekordne Eesti meister

●● Üle 130 mängu Eesti koon-dises

Argo Meresaar ütleb, et tegi Selveris viie aasta jooksul hulganisti eri harjutusi, kuid Tartus on palju teistmoodi. „Ma ei ütle, kas halvem või parem, aga siin on huvitav,” on ta rahul.

Foto: Marko Jakobi

Legia ja Lazio valmistuvad tuliseks matšiks

Ülehomme mängib

Henrik Ojamaa koduklubi

Roomas Euroopa liiga avamängu Lazioga.

Aet Süvari

aet@epl.ee

Ülehomme Euroopa liiga esimese mängupäeva eel näitas Henrik Ojamaa koduklubi Varssavi Legia koduliigas oma võimu Korona Kielce üle.

Neljapäeval Roomas kuri-kuulsa Lazioga kohtuv Legia on näidanud, et neil pole skoorimisega muresid, küll aga tuleb mõelda, kuidas oma värv paremini lukku saada. Sama võis näha ka liigamängus Kielcega. Legia asus män-

gu kindlalt 3 : 0 juhtima, teise tabamuse juures oli seejuures oma roll ka Henrik Ojamaal, kelle antud söödu grusiin Vladimir Dvališvili väravaks vormistas. 68. minutiks oli seis 5 : 0, kuid seejärel laskis Legia põlve sirgu ja nii sai Kielce veel kaks tabamust nende väravavõrku sokutada. Mängu lõpuks oli seis 5 : 3.

Vastuseta väravad

Neljapäeval tuleb Legial sõita Rooma, kus neid ootamas Lazio klubi, kellel samuti ei olnud vaikne nädalavahetus. Verona Chievoli löödi koguni kolm vastuseta väravat. Isegi Lazio peatreener Vladimir Petković tunnistas, et ta ei oodanud sellist väravatesadu. „See

on šokitulemus, kuid meile väga tähtis. Nüüd peame terve meeskonnaga keskenduma neljapäevaseks kohtumiseks Euroopa liigas, kus tahame

Legia on näidanud, et neil skoorimisega muret aga oma puur tuleb lukus hoida.

kohe alustuseks hea tulemu-se teha,” rääkis Petković.

Neljapäevane kohtumine hakkab Eesti aja järgi kell 22.05, otseülekannet sellest ei ole, kuid Viasat Sport Baltic näitab mängu videolt kell 23.55. ●

Real ja Bayern on silmitsi tõhetega

Juba täna on tõhetk Meistrite liigas aga kahel Euroopa tippklubil, Madridi Realil ja Müncheni Bayernil, kes kumbki pole koduliigat alustanud päris nii, nagu neilt on oodatud.

Real sai laupäeval kolme võidu kõrvale kirja esimese viigi, kui võõrsil mängiti 2 : 2 Villarrealiga. Hea uudis oli aga nende jaoks see, et skoori tegid nii Gareth Bale kui ka Cristiano Ronaldo, kummutades seega spekulatsioonid, et need kaks ühte meeskonda ei mahu.

Bayern alistas nädalavahetusel küll 2 : 0 Hannoveri, kuid klubi direktor Matthias Sammer on meeskonda kritiseerinud letargilise esituse ja emotsioonitu jalgpalli pärast ning avaldanud arvamust, et Bayern pole Pep Guardiola käe all veel oma parimasse vormi jõudnudki.

Mõlemal suurel on seega täna õhtul võimalus oma tege-likku tugevust eurosarjas näidata. Real sõidab Türgi, külla Galatasarayle, Bayern mängib kodus Moskva CSKA-ga.

Korvpalli EM-il kaheksa paremat teada

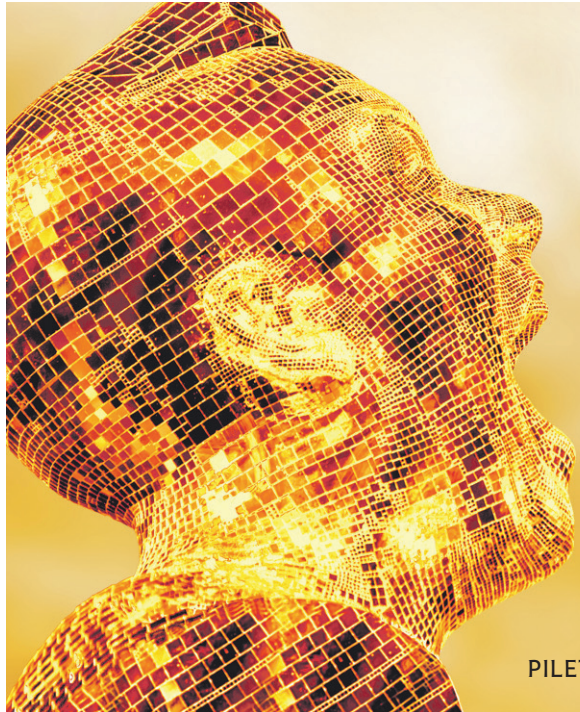
Horvaatiale teisel lisaajal 88 : 92 allajäämine kukutas korvpalli EM-i konkurentsist Kreeka koondise. „Meil oli lõpus väga, väga palju õnne,” ütles Horvaatia kasuks 15 punkti ja 12 lauapalli kogunud Ante Tomić.

F-vahegrupi võitnud Horvaatia kohtub veerandfinaalis Ukrainaga. Selle paari poolfinaalivastane selgub veerandfinaalist Leedu– Itaalia. E-vahegrupi võitnud Serbia vastane on Hispaania, kes kaotas esimesel lisaajal Itaaliale 81 : 86 ja jäi F-vahegrupis neljandaks. Selle paari poolfinaalivastane selgub veerandfinaalist Sloveenia–Prantsusmaa. ● EPL

kuulutused.lehed.ee

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil kuulutused.lehed.ee, e-postiga anni.koppel@lehed.ee ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

ROBBIE WILLIAMS

TAKE THE CROWN STADIUM TOUR 2013

SINU KINODES 18. SEPTEMBRIL

WWW.ROBBIEWILLIAMS.COM
PILETID: WWW.FORUMCINEMAS.EE

RW SAMSUNG FACTORY OMNIVERSE VISION

PILETID SAADAVAL
VAID ÜHEKS ÕHTUKS
TALLINNAS TOIMUNUD
LIVE SHOW
SALVESTISELE KINODES
COCA-COLA PLAZA,
EKRAAN JA ASTRI

VAID 1,99€
+1,40€ LP EEST

Arthur Conan Doyle
MAAILMA KRIMIKLASSIKA

Sel nädalal lahendab juhtumeid

SHERLOCK HOLMES!

KIIRUSTA! RAAMAT MÜÜGIL AINULT REEDENI!

Arthur Conan Doyle „Sherlock Holmesi memuaarid”

Noor Southea arst Arthur Ignatius Conan Doyle kirjutas 1887. aastal oma viletsale palgale lisa teenimiseks jutustuse „Etüüd punases”. Esimest korda astus lugejate ette detektiiv Sherlock Holmes, kes ravis igavust kuritegude uurimisega, ja kui piisavalt huvitavaid pahategusid parajasti ei olnud, siis viulimängu ja kokaiiniga.

Nüüdseks on ta maailma kõige tuntum detektiiv ja tema seiklustele elavad kaasa üha uued põlvkonnad. Kindlasti aitavad sellele kaasa Conan Doyle'i (1859–1930) raamatute põhjal tehtud filmid ja telesarjad ning 19. sajandil tegutsenud Sherlock Holmes on tänu neile muutunud vägagi tänapäevaseks kangelaseks. Majja 221b Baker Streetil saadetakse veel praegugi kirju, milles palutakse abi mõistatuslike juhtumite lahendamisel. Kindlasti ei lahtu nende juttude kummaline veetus ka tulevikus ja üha uued lugejad seavad end koos doktor Watsoniga kuulama järjekordset geniaalselt lihtsat lahendust.

Raamat on müügil koos laupäevalehega LP.

MÜÜGIKOHAD JA TELLIMINE: raamat.epl.ee, raamatud@epl.ee, tel 680 4444

MAAILMA KRIMIKLASSIKA

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam!

Telli kuulutus Eesti Päevalehte, Eesti Ekspressi ja Maahele ühest kohast! Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu internetipangas.

kuulutused.lehed.ee

Reakuulutusi saab edastada ka e-postiga anni.koppel@lehed.ee ja kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Lisainfo telefonil 680 4506.

Maahele
EESTI EKSPRESS

Eesti Päevaleht

AEG KAUBELDA!

Holmes & Meyers kutsub metsaomanikke läbi rääkima metsas planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raietõigust. Pakkuda võib lageraidest harvenduseni.

ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava lepu eest head hinda.

Lõhutud küttepuid müük, tellimine: tel 600 5323

HOLMES & MEYERS
Metsasöbralik ettevõtmine
tel 5553 3064, 5554 0620
e-post info@holmesmeyers.eu

TALLINNA LINNATEATER

MAAILMALE NÄHTAMATUD PISARAD

14., 29. oktoobril 19.00

Robert Lepage'i külalisetendus

KUU TAGUMINE KÜLG

1., 2. oktoobril 19.00
Nokia Kontserdimajas

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta laega saalis, Harju 1, Tallinn

18. septembril kell 18.00

AUSTUSAVALDUS POEEDILE

Kõlavad Dmitri Šostakovitši laulutsükkel “Kuu Marina Tsvetajeva luuletust” ja Franco Alfano laulutsükkel “Kolm Rabindranath Tagore poemi”.

Laulab ja loeb mezzosopran Teele Jõks, klaveril Piia Paemurru

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2 eurot, (üli)õpilastele ja pensionäridele 1 euro

KITARRIL PEETER REBANE

09.10 KELL 19 MOOSTEMÕIS 18.10 KELL 19 VIHULA MÕIS
 10.10 KELL 19 PÕLSAMAA KULTUURIKESKUS 19.10 KELL 19 VILJANDI SAKALA KESKUS*
 12.10 KELL 19 TORISÕJAMEESTE KIRIK 25.10 KELL 19 NÕMME KULTUURIKESKUS
 16.10 KELL 19 VIIMSI PÜHAJAAKOBI KIRIK 10.11 KELL 13 MUSTVEE KULTUURIKESKUS*
 PILETID EELMÜÜGIST PILETILEVIJA PILETIMAAILMA MÜÜGIPUNKTIDES. *- PILETID MÜÜGIL KOHA PEAL
 INFO TEL +372 505 9625, WWW.KONTSERTKORRALDUS.EE

Teenus

- KAARDID ENNUSTAVAD
Tel 900 1727 24 h, h 1,09 €/min
www.ennustus.ee
- Kaardimoor 900 2202 (Tariif 1 €/min)
- Klassikaline massaaž kesklinnas.
Tel 55506514.
- Õmblusmasinate remont.
Tel 6566063, 5516633, Rosmann.

Ehitus

- Teostame erinevaid ehitustöid vastavalt Teie soovidele, vundamendid, fasaadid, katused, siseviimistlus, remonditööd. Küsi konsultatsiooni.
Tel 56279192.

Laen

- Laen kinnisvara tagatisel.
AS A&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29
Tln. 648 6083 www.aolaenu.ee.
Tutvuge tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.

Avaldame siirast kaastunnet
Katrinile ja tema perele
armsa ema ja vanaema

KAI KUNINGAS

surma puhul
Sõpruskond

Teatame kurbusega,
et on lahkunud meie kallid

KAI KUNINGAS

19.05.1941 – 14.09.2013

Leinavad abikaasa
ja tüted perega

Ärasaatmine
20. sept kl 14.30
Tallinna Krematooriumi kabelis
Pärnamäel

Kallis Marilin
Avaldame kaastunnet

VANAISA

kaotuse puhul
Tallinna Kaubamaja
Naistemaailm

Avaldame
sügavat kaastunnet
Jaak Mandile
kalli

EMA

kaotuse puhul
Töökaaslased
BE GROUP AS

Lahkunud on meie
endine kolleeg

MONIKA OIT

Küberneetika Instituudi pere
avaldab kaastunnet
omastele

Sügav kaastunne
lähedastele

RAIVO NÕMME

kaotuse puhul
Töökaaslased
ASist G4S Eesti

Avaldame
siirast kaastunnet
Küllile koos tütardega
kalli abikaasa ja isa

TIIT EMOIS

kaotuse puhul
Vennad peredega

Südamlik kaastunne
Küllil Küttisele kalli abikaasa

TIIT EMOIS

kaotuse puhul
Kolleegid ASist CGI Eesti

Südamlik kaastunne
Küllile tütardega
abikaasa ja isa

TIIT EMOIS

kaotuse puhul
Teie korvpallisõpruskond

Avaldame sügavat kaastunnet
Anti Oidsalule kalli

EMA

surma puhul
H5

Avaldame kaastunnet
Anule armsa ema

EEVI ANKIPOVA

surma puhul
Töökaaslased Lootsi tänavalt

Armast venda

TIIT LILLENDIT

03.09.1949 - 13.09.2013

leinavad õed,
vennad peredega ja tütar

Sügav kaastunne Teile
Olaf ja Hele Saar lastega armsa

EMA, VANAEMA ja ÄMMA

surma puhul
Liia ja Tiit

Avaldame sügavat kaastunnet
Airiin Saarele

EMA

surma puhul
Tallinna Linnateater

Mälestame ja avaldame
kaastunnet
omastele

IRINA SIDOROVA

surma puhul
Tallink Spa & Conference Hotel

Südamlik kaastunne
õpetaja Anu Kušvidile lastega
isa ja vanaisa

HANS ALVISTE

kaotuse puhul
Tallinna Saksa Gümnaasiumi
koolipere

In memoriam

VIRVE ARUOJA

19.02.1922 - 15.09.2013

Eesti Televisioon on kaotanud
ühe oma teerajajatest,
teleteatri ja telefilm
väljapaistva režissööri
Virve Aruoja

Eesti Rahvusringhääling
avaldab sügavat kaastunnet
tütrele

VIRVE ARUOJA

19.02 - 1922 - 15.09.2013

Mälestame austatud
filmi- ja telerežissööri,
GITIS-e legendaarse
eesti lennu kursuslast

Avaldame sügavat kaastunnet
lähedastele

Eesti Kinoliit
Eesti Teatriliit

Muldasängitamine Hiiumaal

Avaldame
sügavat kaastunnet
Katrin Saarelile

ISA

kaotuse puhul
AS Tallink Grupp

Südamlik kaastunne
Tiit Saarele perekonnaga
ema

ENNI SAARE

kaotuse puhul
Veterinaar- ja Toiduameti
Harjumaa kolleegid ja sõbrad

Marje Riis
Mesiniku aabits

„Mesiniku aabits“ on mõeldud hobimesinikule, kes alustab 3–5 perega täiesti algusest. Raamat koosneb kuuest peatükist, mis on nimetatud ajaliselt järjestatud õppepäevadeks, ning pöörab tähelepanu mesilasperede elutegevuse tundmaõppimise ja hooldamise olulistele hetkedele ühe aasta vältel.

Tellimiseks helista 680 4443 või külasta meie kodulehte www.healugu.ee

Maalehe Raamat

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon

08.55 Draamasari Holby City haigla: Kaastundlikkus (Inglise 2004)

09.55 Terevisioon*

11.55 Draamasari Maahaigla: Tibude lugemine (Inglise 2009)

12.45 Prillitoos (subtiitritega)*

13.45 Osoon (subtiitritega)*

14.15 Välisilm*

14.45 Välisilma dokk Steve Jobs – miljardärist hipi (Inglise 2011)*

15.40 Teater laulab: Jaak ja Mart Johanson (ETV 1996)

15.50 Ilus maa: Tihemetsa trikimeistrid*

16.00 Draamasari Holby City haigla*

17.00 Aktuaalne kaamera

17.10 Reisisari Reisile minuga (Eesti 2012)

17.35 Minuscule (Prantsuse 2007)

17.40 Draamasari Maahaigla*

18.30 Aktuaalne kaamera

19.00 Ringvaade

20.05 Vabariigi kodanikud

21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm

21.30 Sport

21.40 OP!

22.10 Draamasari Kodu, 1/16 (Norra 2012)

KANAL 2

06.00 Punased roosid*, 594

06.45 Joonissari Daltonid

07.10 Joonissari Tom ja Jerry

07.30 Joonissari Kasskoer

07.55 Reporter*

08.55 Tuhat ja üks ööd*, 76

09.55 Rosario*, 76

11.00 Kodus ja võõrsil, 5585

11.30 Saladused*: Veider võõras

12.00 Naabriplika*: Külalised teisest ilmast

13.00 Huumoritähestik*

14.00 Saladused

14.50 Punased roosid, 595

15.55 Küladetektiivid, 122: Tasumata arve

16.55 Rosario, 77

18.00 Tuhat ja üks ööd, 77

19.00 Reporter

20.00 Mis sul viga on?

TV3

06.15 Bakugan

06.40 Madagaskari pingviinid, 3

07.05 Käsna-Kalle Kantpüks

07.30 Max Steel

07.55 Armastus võidab, 125*

08.55 Kirgede torm, 1720*

09.55 Vaprad ja ilusad, 6561*

10.20 Top Shop

10.35 Elu keset linna, 15

11.05 Elu keset linna, 16

11.35 Seaduse nimel 2, 6: Maskeraad

12.30 Ment 3, 1: Eliit ja kõnts*

13.30 CSI kriminalistid 13, 10*

14.30 Vaprad ja ilusad, 6562

15.00 Seitsmes taevas 1, 5

16.00 Armastus võidab, 126

17.00 Kirgede torm, 1721

18.00 Kätemaksukontor 2, 7

19.00 Seitsmesed uudised

20.00 Kaua võib

20.30 Suletud uste taga 4, 3

21.30 CSI New York 9, 4

22.30 KINO3: Mängufilm Kiired ja vihased 2 (USA/Saksamaa 2003)

20.30 Kaks kanget Indias

21.30 Kanal 20

22.30 Nikita: Walnut Lane

23.30 Krimi

00.00 Mängufilm Tõuge (USA/ Kanada 2009)

02.00 Dexter: Valgusest pimestatud

02.50 Ekstreemkalapüük Robson Greeniga: Lõuna-Aafrika

03.40 Reporter*

04.30 Kriminaalne Venemaa: Surma tabamatu maitse, 1

05:00 Küladetektiivid*, 122

00.35 CSI Miami 10, 10

01.30 Chicago koodeks 1, 5

02.20 Kuni surm meid lahutab 4, 9

02.45 Kuni surm meid lahutab 4, 10

03.10 Suletud uste taga 4, 3: Möistatus lapse isaga*

04.00 Kaua võib*

04.35 Seitsmesed uudised

05:25 Seitsmes taevas 1, 5*

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

ETV2

07.10 Animasari Geronimo Stiltoni lõbusad lood* **07.30** Animasari Ruff tegutseb* **07.40** Animasari Mesilane Maia* **07.55** Animasari Baleriin Angelina* **08.05** Animasari Piknikutort* **08.15** Lastetuba **08.30** Öpiõu!: Lähte gümnaasium **08.55** Minuscule* **09.00** Ringvaade* **10.05** Waterloo Roadi kool **11.00** Väike maja preerias **11.50** Üri üdi klubi **12.50** Gunnar otsib jumalat* **14.15** Maa sinagi, maa minagi **14.30** Valimised 2013. Vali mind, Harjumaal! **17.00** Uue aja asjad **17.10** Väike maja preerias* **18.00** Animasari Simsalagrimm: Karvane elukas **18.25** Animasari Piknikutort **18.30** Lastetuba **18.45** Animasari Mesilane Maia: Varjumäng **18.55** Animasari Baleriin Angelina: Angelina ja Alice Hiirekova **19.10** Animasari Ruff tegutseb **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Aktuaalne kaamera **20.00** Pealtnägija * **20.45** Gilmore'i tüdrukud **21.30** AegRuum Mandrite ränd, 1/5: Okeaania **22.20** ehk, uhhuäär: 2: Teistsugune India **22.50** Eesti TOP **7.35** Kuidas ei tohiks elada, 2/6: Ekskursioon **00.00** Troonide mäng: Vanad ja uued jumalad **01.01** ERR-i uudised

TV6

06.00 Hommikuraadio **08.30** Seitsmesed uudised **09.30** Kodu keset linna 5, 33 **10.00** Kutsuge Cobra 11 4, 50 **11.00** Viimane sõit **12.45** Kalamehejutud 5, 9 **13.10** Top Shop **13.30** Kodu keset linna 5, 34 **14.00** Kutsuge Cobra 11 4, 50 **15.00** Kälimehed 1, 11 **16.00** Kuidas ma kohtasin teie ema 3, 14 **16.30** Kutsuge Cobra 11 4, 51 **17.30** Xena: Warrior Princess 3, 55 **18.30** Simpsonid 16, 8 **19.00** Perepea 1, 3 **19.30** Kuidas ma kohtasin teie ema 3, 15 **20.00** Wilfred 2, 8 **20.30** Simpsonid 16, 9 **21.00** Kõige naljakamad koduvideod **21.30** Euroopa jalgpalli meistrite liiga FC Bayern München – PFC CSKA Moskva **23.45** Paljalt naljakas 1 **00.15** Kummituslinna vangid 1, 4 **01.15** Salatoimikud 8, 167 **02.05** Kälimehed 1, 11 **03.00** Kõige naljakamad koduvideod **03.30** Hommikuraadio **04.30** Kodu keset linna 5, 34 **05.00** Seitsmesed uudised **05.50** Uudistemagasin

Kanal 11

05.40 Rosario, 7 **06.30** Totaalne ärkamine! **09.00** Doktor Oz* **09.50** Emmerdale*, 11 **10.20** Küladetektiivid, 7 **11.15** Heartland*

HOROSKOOP

JÄÄR Oled meeldivalt emotsionaalne ja osavõtlik. Oled tundlik müstiliste aspektide vastu. Su alateadvuse vibratsioonid on loomisfaasis.

SÕNN Olukorrad sunnivad sind kiiresti otsustama või mingit konkreetset valikut tegema. See aga ajab sind praegu üksnes närvi ning teeb otsuste langetamise veelgi raskemaks.

KAKSIKUD Oled seltskondlikus, isegi kerglases meeleolus. Otsid stiilsete ja originaalsete inimeste seltsi. Parim päev selleks, et äratada endas sisemine elukunstnik.

VÄHK Praegu peaks hästi edeneva loominguline tegevus. Seltskonnas viibides tajud ja tunned palju rohkem, kui ise räägid ja välja näitad.

LÕVI Elutähtsaid otsuseid ei tohiks praegu vastu võtta. Vaja oleks lõpetada poolikud tööd või teha mõned vigade parandused.

NEITSI Juhul kui see on võimalik, ürita vältida suuremaid oste. Võiksid hoopis läbi mõelda, mis on sinu jaoks tegelikult tähtis ja väärtuslik.

KAALUD Sinus on mängulist loovust ja eksperimenteerivat vaimu, mis ka teistel märkamata ei jää. Sul on julgust vaadata asjadele tavatu ja originaalse pilguga.

SKORPION Kontaktid inimestega on küll olulised, ent pisut pingelised. Midagi kummalist oleks nagu õhus, näiteks romantiline suhe võib olla kuidagi tavatu.

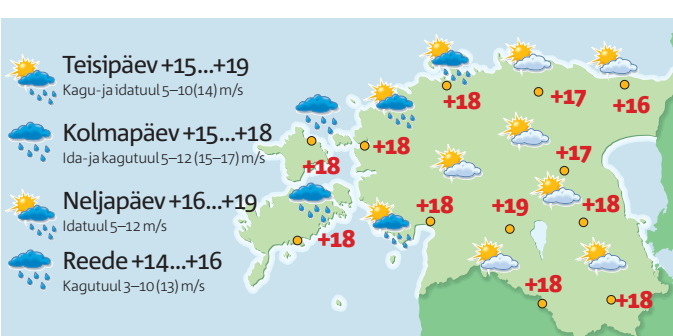
AMBUR Üritad oma tuttavate ees maailmaparandajat või siis universaalsset spetsialisti mängida. Räägi siiski ainult asjadest, mis on sinu rida – ära ürita kõiketeadjat mängida!

KALJUKITS Sa eeldad, et inimeste peale võib kindel olla. Samuti ei istu sulle praegu lobamokad. Paraku selliste tüüpidega nüüd kohtudki.

VEEVALAJA Vajad enda ümber suuremat vaimset avarust ning uusi mõtteid. Oma intellektuaalset nälga võiksid kustutada põneva raamatu või kaasakiskuva filmiga.

KALAD Päevas võib sisalduda sinu jaoks sõnum või märguanne. Sa pead selle infomürast üles leidma ja enda jaoks lahti mõtestama.

ILM

RISTSÕNA

	USA- DIVIDEND VOI MUU ISAJASU END. KINN- LUST. FIRMA	KULD- VILLAKU OTSJA NORD	AUTO- MUDEL ... PREGIO ELAV. NOBE KÄRMAS	AJAKIRI H NAABER	LAULJA JOON, JUTI	NÕNDA ETV VETERAN	MEHENIMI JOONNUD OLEK	VOKAAL- SOOLO OOPERIS VÄHELDA- NE SÜVEND	LÜTER PORTUGALI JALGPALLUR VÄÄVEL
METSIK (JOOMA)- PIDU ORGIA									
TÄHTKUJU									
ÕHUKE- SEKS KU- LUNUD RIE									
JUHM									
...GLÜTSE- RIIN									
KLOOSTRIS KATSEAJAL OLIA INGLISE K. EESSÕNA									
FANTA- SEERLIA									
AMPER									
SOOJUS- HULGA MÕÕTUHIK									
RUMAL									
KUU (ühend.) KÕRGUS- ASTMED									
JALAND									
HOLMIUM									
POLITIK									
TÜDRUKUTE MÄNG									

ERKKI KÕLU PÄEVAANEKDODID

●● Neli firma Microsoft töötajat sõidavad autoga. Äkki lõhkeb nende auto rehvi. „Kurat võtaks, tuleb autost välja ronida ja ratas ära vahetada!” vannub programmeerija. „Ei, tuleb garaaži helistada, las tulevad ja vahetavad ära!” vaidleb Hotline’i töötaja vastu. „No kuulge, avame korraks kõik neli ust ja paneme uuesti kinni,” teeb süsteemianalüütik etteaneku,” siis saab kõik kohe jälle korda!” „Kuulge, mehed, kas te olete täiesti segi läinud või?!” imestab PR-töötaja. „Me sõidame lihtsalt rahulikult edasi ja teeme näo, et kõik on korras. Ja keegi ei pane midagi tähele!”

●● Kaks professorit vestlevad pargipingil: „Ja ikkagi on inimene üks imepärane olevus!” „Miks te nii arvate?” „Kui öelda ükskõik kellele, et taevas on 9567432876932176978 tähte, siis ta usub seda. Aga pane pingi seljatoele silt „Ettevaatust! Värsket värv!” ja ta katsub surmkindlalt näpuga.” ●● Ühelt meesestraaditähelt küsitakse: „Kas on tõsi, et tüdrukud satuvad estradaimaailma läbi voodi?” „Jama!” vastab staar. „Te vaadake popmaailmas ringi: mis pagana tüdrukuid meil, meestel veel sinna voodisse vaja on?!”

Kristian Pauer

FAMILY • PAUR

www.facebook.com/PauerFamily

25 MINUTIT HILJEM

KUULE, MA TAHAN KA SEDA KOMMI!

ÄKÄÄÄ...

MA TAHAN KA SEDA KOMMI JU...

EII...

OK, NÄE VÕTA...

MA EI TAHAGI...

LÕPUKS...

Nemi

LISE MYHRE

SA EI TEA, KUS ME OLEME, EKS?

MUIDUGI TEAN!

SIIN POLE MIDAGI HÄBENEDA, NEMI. ENAMIK TÜDRUKUTEST ON SELLISED!

OLE VAIT!

SEE ON SEE PUBI, MIDA MA OTSISIN.

TUNNISTA ENDALE PAREM, ET SUL ON SAMA HEA SUUNATAJU KUI PAPER-LÄNNUKIL.

SUDOKU

Pappocom

Lahendused ja vihjed.
www.sudoku.com

		4	1		9	2		
	8						1	
5			3		8			6
		6				1		
2	7						6	9
		9				7		
6			4		5			7
	4						8	
		5	2		6	4		

SUDOKU reeglid

●● Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda ainult ühel korral.

Eelmise mängu lahendus.

2	7	6	5	4	3	9	8	1
4	3	5	9	1	8	2	6	7
1	8	9	7	2	6	3	5	4
7	4	2	6	9	1	8	3	5
8	9	3	4	5	7	6	1	2
6	5	1	8	3	2	4	7	9
9	1	8	2	6	5	7	4	3
3	6	4	1	7	9	5	2	8
5	2	7	3	8	4	1	9	6

Sudoku EPL-i veebiväljaandes
Mängi. www.epl.ee/sudoku

LOODUS

Kristel Vilbaste
loodusenaine@hotmail.ee

NÄDALA NELI ILMAMÄRKI

- Hanede kaagatus,
- vahtra punane pea,
- silmi pungitav mudil
- ja suplusoe vesi.

SOOVITUS

Tulerauaga tule tegemine ja vibuga sihtimine

Huvitav on õppida asju, mida meie esivanemad oskasid, aga millest meil enam ammu aimu pole. Iiri vibukütilt Peter O'Connorilt sain eelmisel laupäeval õpetust, kuidas lüüa tulerauaga vilgukivi küljest tuld. See on uskumatult tõhus tule tegemise viis ja suur samm inimkonnale. Veel õpetas ta iidvana vibuga saagi sihtimist, kuidas esmalt tuleb keskendudes vibu nooleots maas pingule tõmmata ja põial ankruks vastu pöske seada, seejärel aeglaselt nooleotsa tunnetades vibu märgini tõsta, lõpuni vinnastada ja sügavalt sisse hingates nool ühe kindla punkti poole saata. Oluline on kogu kehaga ühele punktile keskenduda, mitte tervet märklauda sihtida – nii saadi vanasti loom kindlasti kätte.

-4- Tammetõrusid leidub ohtrasti: pasknääril koguvad neid nii puude otsas kui ka all.

MAATOHTER

Merevesi

Meresoolaga ravimine on viimasel ajal moodi läinud, apteegis müüdav vesi pihustatakse kinnisesse ninna. Kuid mereveega ravimine oli tuntud ka meie esivanematel. Eriti hea oli see peavalu ja palaviku puhul. Selleks kasteti riideots merevetele ja hõõruti haige sellega kiiresti üle, vesi aurub, aga sool jääb nahale. Haige tuleb panna teki alla. Raviviisi kirjeldanud Ute Rike Greve lisas, et soolavesi, mida saab ka ise meresoolast valmistada, peab olema umbes sama soolane nagu pisarad. Pisaravesi ongi looduslik tervendaja.

-1- Vahtrapuud on tänavu silmi hellitavalt värviküllased. -2- Jätkub hea marja-aasta: küpseks on saanud hariliku kuutõverohu mürgised marjad. -3- Puugipask – limaseen, kes rändab toitu otsides mööda kõdunevaid puid.

Fotod: Arne Ader (www.looduskalender.ee)

Septembri keskpaik: värvilised pintslitõmbed

Terve eelmine nädal oli Eestis suve saatmise pidu. Õrn tuulehoog sahistas lehtedes, milles on juba üksjagu kirkust, aga palju veel ka tuhmi rohelist. Lehtede värvimäng näitas kätte meie maa külmalohud, siin seal nädal tagasi õhku viskunud külmatarretus on värvunud nii kõrgemad haavapuud kui ka vahtrad. Ootamatult on maa täis saanud puude otsast pudenevaid lehti, enamik neist on pruunid ja krimsus, aga juba on sekka ka kasekulda. Maas lehtede hulgas on ka tammetõrusid ja kastanimune, õunapabulaid ja pihlakamarju. Mis iganes suve jooksul puude otsa on tekkinud, see ihkab nüüd tagasi emakese maa kaissu.

Laulusuine ränd

Linnud on ootamatust soojalainest vahel üsna üllatunud ja rännul kõhupauna täites hoi-

lennutuult otsimas. Juba mitmendat aastat kuuleme vastu klaashooneid lendavatest linnuparvedest, eelmisel aastal hukkus massiliselt siidisibadid, sel aastal pisikesi valge kuklalaiguga tihaseid – musttihaseid. Küllap on kusagile tekitatud mingi lennukoridor, mis otse vastu klaasseina viib, ilmselt on siin linnaplaneerijate jaoks mõtlemisainet.

Kurekogumikud

Pärnumaa rabade rüpest kirjutab looduskaitse Kaja Kübar: „Sookured on juba suuremates salkades, aga mõni perekond hoiab siiski veel omaette ja rabasse sisse-väljalend toimub ainult perekondlikult. Hommikuti on teedel pisemaid linde, kes on soojaks köetud asfaldile sooja pugunud, sestap peab sõitja ettevaatlik olema. Tamme- ja kaski puud on nii tõrusid kui ka pasknääre täis. Meie tamme- ja kaski puudele on tulnud nädalavahe- tust veetma täiesti valge pasknäär. Annan oma parima, et teda pildile saada, aga pasknäär- rid on ju teada-tuntud arakesed.”

Mudilapere liivavannid

Tavatu on aga see, et merevesi püsib ikka veel ujumissoojana ehk 19 kraadi juures. Tänavu polegi tugevate idatuultega soe pinnavesi Läänemere kantud. Tuuled pole lask-

nud erilisi sinivetika kogumeid tekkida.

Hoopis eripärasest meie looduses annab aga teada ilmamees Gennadi Skromnov: „Looderanniku kaldavetes tegutseb nüüd massiliselt pisimudilaid, need kalad

ei kasvagi suuremaks kui 3,5 sentimeetrit. Häirimise korral kaevuvad nad veepeeri alla kaldaliiva, välja jäävad vaid roheli- sed silmad... Arvukalt on näha väike-tobiat ja vähe meririste, aga neid tuleb usutavasti koos külmema veega juurde.”

Kiisi nõu:

Millised töid teha septembris aias?

Hiiva nõu sibullillede mahapanekuks

Kuidas hooldada sügisel püsilillepeenart?

Aialeht.ee
ROHENÄPU PARIM NÕUANDJA

VASTAVAD AIALEHT.EE SPETSIALISTID!